

Rikosilmoituksen tekemiseen vaikuttavat tekijät Seri-tukikeskuksen seksuaalirikostapauksissa

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus
Emma Korpi

11/2022

TIIVISTELMÄ

Emma Korpi: Rikosilmoituksen tekemiseen vaikuttavat tekijät Seri-tukikeskuksen seksuaalirikostapauksissa

Opinnäytetyön muoto: Kirjallisuuskatsaus

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Jari Hyyti ja Tiina Väkiparta

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoituksena on käsitellä sitä, mitkä tekijät vaikuttavat seksuaalirikostapauksissa rikosilmoituksen tekemiseen Seri-tukikeskuksessa. Seri-tukikeskus on matalan kynnyksen tukiyksikkö yli 16-vuotiaille henkilöille, jotka ovat kohdanneet seksuaaliväkivaltaa. Ensimmäinen Seri-tukikeskus avattiin Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) Naistenlinikalle vuonna 2017 ja tänä päivänä tukikeskuksia on yhteensä 19 kappaletta ympäri Suomea. Opinnäytetyö toteutettiin narratiivisella kirjallisuuskatsauksella, jossa perehdyttiin ajankohtaiseen tutkimustietoon aiheesta. Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä lukijan tietoisuutta seksuaalirikollisuudesta, Seri-tukikeskuksien toiminnasta sekä sen asiakasryhmästä.

Työn alussa aihetta pohjustetaan avaamalla aiheeseen liittyviä käsitteitä sekä lainsäädäntöä ja kerrotaan seksuaaliväkivallasta ilmiönä, sen luonteesta ja esiintyvyydestä. Tämän jälkeen esitellään laajemmin Seri-tukikeskuksien toimintaa Suomessa. Kirjallisuuskatsauksessa käytettyä aineistoa etsittiin eri tietokannoista ja tähän työhön valittiin kolme suomenkielistä tutkimusta/tutkielmaa ja yksi englanninkielinen tutkielma. Opinnäytetyössä esitellään näiden tutkimuksien keskeisempiä tuloksia sekä haetaan vastauksia opinnäytetyölle asetettuun tutkimuskysymyksen.

Kirjallisuuskatsauksessa selviää, että suurin osa HUS Seri-tukikeskukseen hakeutuvista uhreista tekee tapahtuneesta rikosilmoituksen. Ilmoitus tehdään sitä todennäköisemmin mitä nopeammin uhri hakeutuu avun piiriin, teossa käytetään fyysistä väkivaltaa ja mikäli uhrille syntyy vammoja. Uhrien sosioekonomisella statuksella ei tutkimuksien mukaan nähdä olevan vaikutusta rikosilmoituksen tekemiseen. Myöskään uhrin päihdetaustalla ei tutkimuksien mukaan ole merkitystä rikosilmoituksen tekemiseen. Aineistoista kuitenkin havaitaan, että tukikeskuksessa asioivien joukossa päihteiden käyttö on suhteellisen vähäistä. Seri-tukikeskuksessa tutkimuksien mukaan asioi vähän lähisuhdeväkivallan uhreja, ulkomaalaistaustaisia ja seksuaalivähemmistöön kuuluvia, josta herää huoli heidän kynnyksestään hakeutua avun piiriin ja tehdä tapahtuneesta rikosilmoitus.

Sivumäärä: 39

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 11/2022

Avainsanat: Seri-tukikeskus, seksuaalirikos, seksuaaliväkivalta, rikosilmoitus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 SEKSUAALIRIKOSTEN MÄÄRITTELY JA LAINSÄÄDÄNTÖ	6
2.1 Seksuaalinen väkivalta käsitteenä.....	6
2.2 Seksuaalirikokset lainsäädäntö	6
2.3 Seksuaalisenväkivallan määritelmä.....	6
3 SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN ESIINTYVYYS	8
3.1 Poliisiin tietoon tulevat tapaukset	8
4 SERI-TUKIKESKUKSIEN TOIMINTA.....	10
4.1 Seri-tukikeskuksien kautta tehdyt rikosilmoitukset.....	13
5 OPINNÄYTEPROSESSI	14
5.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	14
5.2 Tutkimusmenetelmä.....	14
5.2.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	15
5.3 Tutkimusaineiston kerääminen, kriteerit ja valintaprosessi	16
5.4 Aineiston analyysi	18
5.5 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus.....	19
6 TULOKSET.....	21
6.1 Yhteenveto.....	27
7 POHDINTA.....	29
7.1 Jatkotutkimusaiheet	31
LÄHTEET	33
LIITE 1.....	37

1 JOHDANTO

Olin saanut ensimmäisen pohja-ajatuksen sille, että haluan tehdä opinnäytetyöni jotenkin seksuaalirikoksiin liittyen, kun saimme eräälle Poliisiammattikorkeakoulun kurssille ennakkomateriaaliksi tehtävän tutustua Amnesty Internationalin Suomen osaston tekemän Oikeuksien arpapeli: Naisiin kohdistuvat raiskausrikokset ja uhrin oikeuksien toteutuminen Suomessa -tutkimukseen. Tutkimuksessa on haastateltu seitsemää raiskauksesta selvinnyttä naista ja näiden selviytyneiden naisten kertomukset osoittavat, että viranomaisten valmius kohdata raiskauksen uhreja vaihtelee ja on joiltain osin jopa hyvin heikkoa. Tutkimuksen perusteella on koettu, että poliiseilla, syyttäjillä ja tuomareilla on tarvetta lisäkoulutukselle. Havaitsin myöhemmin myös, että oikeusministeriön julkaisussa Uhri rikosprosessissa – ehdotus hyvistä menettelytavoista uhrien tarpeiden huomioon ottamiseksi on valittu seksuaalirikoksen uhrin erityistarkastelun kohteeksi. Tutkimuksissa on havaittu, että tutkituista uhriryhmistä kaikkein tyytymättömämpiä viranomaisilta samaan kohteluun ja rikosprosessiin sen eri vaiheissa on juuri seksuaalirikoksen uhrin.

Varsinaisen opinnäytetyöprosessin aloitin myöhemmin ideoimalla työlleni lopullista aihetta kuitenkin ajatuksella, että se liittyisi jollakin tavalla seksuaalirikoksiin. Kävin selaamassa ehdotettuja opinnäytetyön aiheita Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyötä koskevalta Moodle-sivuilta. Löysin sivustolta ehdotetuista aiheista koulun opettajan ehdottaman aiheen, joka koski Seri-tukikeskuksien toimintaa ja uhrin kokemuksia keskuksista. Viestittelin aiheesta opettajan kanssa ja tutustuin Seri-tukikeskuksien julkaisemaan tietoon keskuksen kävijätiedoista. Itselleni pisti näistä Seri-tukikeskuksien julkaisemista tilastoista silmään se, että osa heidän asiakkaitaan on jättänyt tapauksesta rikosilmoituksen tekemättä. Jäin pohtimaan näitä mahdollisia tekijöitä, mitkä vaikuttivat siihen, että rikosilmoitus on tehty tai on jätetty tekemättä.

Tutustuessani tarkemmin aiheeseen huomasin, että valtioneuvosto on julkaissut hiljattain (2021) kattavan tutkimuksen aiheella ”Seri-tukikeskuksien asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen”. Tässä tutkimuksessa on viitattu myös 2021 valmistuneeseen Jenni Krogellin pro gradu tutkielmaan (Itä-Suomen yliopisto, Terveystieteiden tiedekunta) aiheella ”Seri-tukikeskuksessa hoidettujen seksuaaliväkivallan uhrin taustatietojen yhteys rikosprosessin etenemiseen”. Innostuin kyseisistä tuoreista tutkimuksista ja pohdin, että jos aihepiiriin ympäriltä löytyisi vielä lisää tutkimustietoa. Minulla heräsi ajatus, että jos mahdollisesti löytäisin vielä tutkimustietoa myös niistä, jotka eivät ole asioineet tukikeskuksissa ja eivät ole tehneet tapahtuneesta rikosilmoitusta. Näiden hiljattain julkaistujen tutkimusten pohjalta alkoi muotoutumaan opinnäytetyöni tutkimuksen toteutustavaksi kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa voisin hakea vastauksia asettamalleni tutkimuskysymykselle olemassa olevan tutkimustiedon pohjalta.

Opinnäytetyön nimi on Rikosilmoituksen tekemiseen vaikuttavat tekijät Seri tukikeskuksen seksuaalirikostapauksissa. Seri on lyhenne sanasta seksuaalirikos. Opinnäytetyö perustuu kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen aiheeseen liittyviin tuoreisiin tutkimuksiin. Työn tarkoituksena on lisätä tietoisuutta Seri-tukikeskuksien toiminnasta sekä heidän asiakkaistaan. Työn tarkoituksena on myös pohtia kirjallisuuskatsauksen avulla niitä tekijöitä, jotka vaikuttivat seksuaalirikostapauksissa rikosilmoituksen tekemiseen tai tekemättä jättämiseen.

Seri-tukikeskuksella tarkoitetaan seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tukiyksikköä. Tukikeskuksen palvelut ovat kaikille yli 16-vuotiaille henkilöille. Seri-tukikeskuksiin voi saapua yksin, tukea antavan henkilön kanssa taikka esimerkiksi poliisin ohjaamana. Rikosilmoituksen tekeminen ei ole pakollista tukikeskukseen hakeutuessa, sen tekemiseen kuitenkin kannustetaan tukikeskuksissa. Tukikeskuksen tarkoitus on, että seksuaalirikoksen uhri saa kaikki tarvitsemansa avut yhdestä samasta matalankynnyksen paikasta. Seri-tukikeskukset tarjoavat oikeustieteellistä tutkimusta, traumatueta, psykologista neuvontaa sekä terapiaa. Seri-tukikeskuksissa työskentelee moniammatillinen tiimi ja tukikeskuksia on tällä hetkellä Suomessa 19 eri paikkakunnalla. (Seri-tukikeskus seksuaaliväkivalan uhreille, THL 2020.)

Seri-tukikeskuksien toiminnasta ei ole tehty vastaavaa opinnäytetyötä Poliisiammattikorkeakoulussa ennen tätä työtä ja keskuksset ovat lyhyessä ajassa laajentaneet toimintaa voimakkaasti koko Suomen kattavaksi. Työn tarkoituksena on lisätä poliisien keskuudessa tietoisuutta Seri-tukikeskuksen toiminnasta sekä samalla kehittää tietoisuutta seksuaalirikollisuudesta. Työ on suunnattu kaikille, jonka ovat kiinnostuneita Seri-tukikeskuksien toiminnasta, seksuaalirikosten uhrien kohtaamisesta tai seksuaalirikosten tutkimisesta.

2 SEKSUAALIRIKOSTEN MÄÄRITTELY JA LAINSÄÄDÄNTÖ

2.1 Seksuaalinen väkivalta käsitteenä

Seksuaalinen väkivalta on väkivaltaa, joka ilmenee henkilön seksuaalisen itsemääräämisoikeuden taikka seksuaalisen koskemattomuuden tarkoituksellisen loukkaamisena. Seksuaalinen väkivalta ja seksuaaliväkivalta ovat termeinä sellaisia, että niitä voidaan käyttää synonyymeinä. Termejä käyttäessä on muistettava, että uhrin perspektiivistä ei ole kyse seksuaalisesta teosta taikka sen kokemuksesta. (Bildjuschkin ym. 2019, 9.)

2.2 Seksuaalirikokset lainsäädäntö

Suomessa seksuaalirikokset on kriminalisoitu rikoslain 20 luvussa. Rikoslaisissa määritellään seksuaalirikoksia useilla eri rikosnimikkeillä. Seksuaalirikoksiin kuuluu raiskaukset, lapsiin kohdistuvat seksuaaliset hyväksikäytöt, seksuaalinen ahdistelu, seksikauppaan liittyvät rikokset sekä erilaiset sukupuolisiveyteen liittyvät rikkomukset, kuten lasta seksuaalisesti esittävän kuvamateriaalin hallussapito. (Rikoslaki 19.12.1889/39, 20 luku.)

Oikeusministeriö on asettanut vuonna 2019 työryhmän valmistelemaan seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun kokonaisuudistusta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain seksuaalirikoksia koskevat säännökset. Säädös hyväksyttiin heinäkuussa 2022 ja uusi lainsäädäntä tulee voimaan 1.1.2023. Keskeisin muutos lainuudistuksessa on, että raiskausmääritelmä rikoslaisissa muutetaan suostumuksen puutteeseen perustuvaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että raiskaus määritellään niin, että se on sukupuoliyhteydessä olemista sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti. (Hakala 2022.) Vanhan lainsäädännön raiskausrikoksen tunnusmerkit siis täyttyvät, kun teossa on väkivaltaa tai sen uhkaa ja uhri on puolustuskyvytön. Uuden lainsäädännön mukaan raiskaus tapahtuu, kun uhri ei osallistu tekoon vapaaehtoisesti.

2.3 Seksuaalisenväkivallan määritelmä

Maailman terveysjärjestön (WHO) raportissa Väkivalta ja terveys maailmassa määritellään seksuaaliseksi väkivallaksi mikä tahansa seksuaalinen teko tai sen yritys, epätoivottu seksuaalisen huomautus tai toimi, mikä kohdistuu henkilön seksuaalisuuteen ja jossa käytetään pakottamista, tuli se kenen henkilön taholta hyvänsä, tekijän ja uhrin suhteesta riippumatta ja tapahtuipa teko missä yhteydessä hyvänsä ja missä tahansa kuten kotona tai työpaikalla. Pakottamisen taso vaihtelee suurestikin. Psykkistä pelottelua, kiristystä ja uhkailua voi esimerkiksi ilmetä fyysisen voimankäytön lisäksi. Pakottamisella voidaan tarkoittaa myös sitä, kun hyökkäyksen kohteena oleva ei kykene

antamaan suostumustaan esimerkiksi juopumuksen vuoksi. Raiskaus sisältyy seksuaaliseen väkivaltaan. Raiskaus määritellään tahdon vastaisesti taikka fyysisesti väkisin peniksen, tai muun ruumiinosan tai esineellä tehdyksi tunkeutumiseksi ruumiinaukkoihin. Mikäli teko jää yritykseksi sitä kutsutaan raiskauksen yritykseksi. Seksuaaliseen väkivaltaan voi kuulua myös muunlaista pahoinpitelyä esimerkiksi pakottamista suun ja peniksen tai hävyn ja peräaukon väliseen kontaktiin. (Krug ym. 2005, 170.)

Seksuaalista väkivaltaa ilmenee hyvin monella eri tavalla. Yhteistä näille kaikille on se, että seksuaalinen teko on toimintaa, joka on tehty ilman tai vastoin toisen osapuolen suostumusta. Seksuaalista väkivaltaa on myös ilman fyysistä väkivaltaa tehty seksuaalinen toiminta, joka tehdään pakottamalla ja /tai ilman vastapuolen suostumusta. Ilman toisen suostumusta tehty seksuaalinen toiminta on väkivaltaa yksilön seksuaalista itsemääräämistä sekä koskemattomuutta vastaan. Seksuaalinen teko ilman suostumusta voi olla esimerkiksi toimintaa, joka kohdistuu sellaiseen henkilöön, joka ei ole kykenevä antamaan suostumustaan esimerkiksi päihtymyksensä tai psyykkisen tilansa vuoksi. (Terveyskylä 2018.)

Seksuaalisenväkivallan tai raiskauksen uhriksi voi joutua kuka tahansa ja missä tahansa ikään, seksuaaliseen suuntaukseen tai sukupuolesta riippumatta. Seksuaaliväkivalta on kuitenkin tutkimuksien mukaan luonteeltaan hyvin sukupuolittunutta. Rikosuhritutkimuksien mukaan esimerkiksi vuonna 2020 naisista 3 % ja miehistä 0,5 % ilmoitti joutuneessa seksuaaliväkivallan tai sen yrityksen kohteeksi. Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeinotilastojen mukaan raiskausrikoksen uhreista 97 % oli naisia ja 3 % miehiä vuonna 2021. (Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys, THL 2022)

3 SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN ESIINTYVYYS

Tutkimuksien mukaan huomattava osuus raiskausrikoksista ja niiden yrityksistä on jäänyt poliisilta piiloon. Seksuaalista väkivaltaa koskevat tiedot ovat olleet yleensä peräisin poliisilta, terveydenhoidon yksiköistä, tutkimuksista ja kansalaisjärjestöiltä. WHO:n raportissa Väki­valta ja terveys maailmassa kuvataan näiden lähteiden ja ongelman globaalin laajuuden välistä yhteyttä vedessä kelluvana jäävuorena. Jäävuoren pientä pinnalle jäävää näkyvää huippua edustaa poliisille ilmoitetut tapaukset. Tehtyjen tutkimusten ja kansalaisjärjestöjen työn kautta on saatu valaistua tätä laajempaan kerrokseen. Veden pinnana alle näkymättömiin on jäänyt ongelmasta valtava osa, jonka laajuutta ei voida tarkkaan määritellä.

Kansallisen rikosuhritutkimuksen (2022) mukaan on arvioitu, että seksuaalista väkivaltaa on kokenut 2,1 % koko väestöstä. Seksuaalista väkivaltaa kokeneiden vastaajien osuus on pysynyt samalla tasolla, kun tuloksia vertaa aikaisempiin vuosiin. Vastauksien perusteella seksuaalista väkivaltaa tai sen yrityksen on kokenut naisista 3,2 prosenttia ja miehistä 1 prosentin. Vastaajista suurin osa, jotka ovat kokeneet seksuaalista väkivaltaa tai sen yrityksen, on ollut iältään 15–24-vuotiaita. Tekijä tutkimuksen mukaan on ollut tyypillisimmin entinen tai nykyinen puoliso. (Kolttola & Näsi, 2022, 9–15.)

Euroopan unionin vuonna 2014 tekemien selvityksien mukaan arviolta 3,7 miljoonaa naista on kohdannut seksuaalista väkivaltaa viimeisen 12 kuukauden aikana EU-maissa. Parisuhteessa olleista yli 15-vuotiaista naista on 22 % kokenut nykyisessä tai entisessä suhteessa kumppanin tekemää fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. EU-maista Suomessa, Tanskassa ja Latviassa naiset ovat kokeneet eniten parisuhteessa fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. (European union agency for fundamental rights (FRA), 2015, 21 ja 29.)

3.1 Poliisin tietoon tulevat tapaukset

Euroopan unionin selvityksen mukaan vain noin 14–15 % seksuaalirikoksenuhreista on ottanut yhteyttä poliisiin ja noin joka kolmas hakeutui lääkäriin tai kolmannen sektorin palveluiden piiriin tapahtuneen jälkeen. Apua ei haettu, koska asiasta ei haluttu kenenkään saavan tietää, osa uhreista uskoi, ettei poliisilisi tehnyt asialle mitään tai ettei poliisi olisi voinut tehdä asialle mitään. Erityisesti lähisuhteessa tapahtunutta seksuaaliväkivaltaa koskevissa vastauksissa on korostunut uhrin halu suojella tekijää ja pelko tekijää kohtaan. (European union agency for fundamental rights (FRA), 2015, 59–66.)

Suomessa poliisin tietoon tulleet raiskaukset ovat lisääntyneet voimakkaasti 2000-luvulla ja määrä on kaksinkertaistunut aikaisemmasta. Kuitenkaan kokonaisrikollisuutta mittaavien tutkimusten pohjalta ei ole havaittavissa sitä, että raiskauksien todellinen määrä olisi lisääntynyt, vaan kynnyksilmoittaa poliisille olisi madaltunut. Melkein kaikki poliisin tietoon tulleet raiskauksien uhrin ovat olleet naisia, ja iältään he ovat olleet usein nuoria. Tekijöistä 37 % ja uhreista 44 % on ollut tapahtumahetkellä päihtynyt. Vuonna 2018 poliisin tietoon tulleista raiskausrikoksista tekijöistä 99,6 % on ollut miehiä ja 0,4 % naisia. Uhreista taas naisia on ollut 97 % ja 3 % miehiä. Tekijöitä on ollut kaikista sosioekonomista luokista, mutta enemmistö on ollut alempien sosioekonomisten luokkien edustajia. Ulkomaalaisia tekijöistä oli 25–30 %. Tekopaikkana on ollut 82 % yksityinen asunto tai muu yksityinen tila. Tuomioistuinkäsittelyyn edenneistä tapauksista 35 % osapuolten suhde on ollut puoliso tai seurustelukumppani ja 27 % tuttava tai ystävä. Entuudestaan tuntematon on ollut 17 % tapauksista ja satunaisia tuttavina 18 %, sukulainen oli 3 % tapauksista. (Niemi & Fagerlund 2019, 65–74.)

Helsingin Sanomat teki vuonna 2017 selvityksen, jossa käytiin lävitse kaikki Helsingin poliisille 2014–2016 välisenä aikana tehdyt raiskausrikosilmoitukset. Ilmoituksia on ollut aikavälillä yhteensä 565 kappaletta. Selvityksessä todettiin, että Helsingin poliisin tilastojen perusteella tyypillinen raiskaus on ollut se, että tuttu mies on raiskannut naisen yhteisen illanvieton päätteeksi. Selvityksen mukaan tekijä ja uhri ovat tunteneet toisensa vähintään muutamien tuntien ajan ja vain 15 % tapauksista uhri ja tekijä ovat olleet toisilleen täysin tuntemattomia. Selvityksen mukaan noin 80 % vuosina 2014–2016 ilmoitetuista raiskauksista tekopaikkana on ollut yksityisasunto. Tyypillisesti teko on tapahtunut keskiyön jälkeen viikonloppuna, ja päihteillä on ollut usein osuutta tapahtuneessa. Selvitetyistä tapauksista 60 % epäilyistä oli tapahtumahetkellä päihtynyt ja uhreista 65 %. Tapauksissa käytetty väkivalta on ollut yleisimmin riisumista, kiinni pitämistä ja käsiksi käymistä. Kovempi väkivaltaa kuten kuristaminen tai lyöminen on ollut harvinaista. (Varmavuori, Helsingin Sanomat, 21.9.2017.)

Suomessa vuonna 2021 poliisiin tietoon on tullut seksuaalirikoksia yhteensä 5276 tapausta, joista raiskauksia on ollut 1806 ja ilmoitettujen raiskauksien määrä on kasvanut 24,6 % verrattuna vuoteen 2020 (Rikos- ja pakkokeinotilasto 2021, 3 ja 5). Tilastokeskuksen mukaan raiskausrikosten selvitysprosentti vuosien 1986–2019 välillä on vaihdellut 55–70 % (Rikos- ja pakkokeinotilasto 2019).

4 SERI-TUKIKESKUKSIEN TOIMINTA

Euroopan neuvoston yleissopimuksessa naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumista (ns. Istanbulin sopimus, STM julkaisuja 2017:16) ja Uhri-direktiivissä (Direktiivi 2012/29/EU) sekä hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa (2016–2019, STM julkaisuja 2016:14) on edellytetty, että seksuaaliväkivallan uhreille on kehitettävä auttamispalveluita. Istanbulin sopimuksessa on veloitettu, että seksuaaliväkivallan uhrien tulee saada kaikki tarvittavat palvelut. Sosiaali- ja terveysministeriö on linjannut toimeenpanosuunnitelman Istanbulin sopimukselle vuosille 2018–2020. Sopimuksen velvoittamana Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS) on lähtenyt Sosiaali- ja terveysministeriön avustamana perustamaan Suomen ensimmäistä Seri-tukikeskusta Uudenmaan sairaanhoitopiiriin (HUS) Naistenklinikalle vuonna 2017. HUS Naistenklinikan malli on ollut valtakunnallinen pilotti, joka suunniteltiin yhteistyössä HYKS:n, THL:n, poliisin, Keskusrikospoliisin ja kolmannen sektorin toimijoiden kuten Rikosuhripäivystyksen kanssa. Tässä pilotissa luotiin malli, jonka tarkoitus ensivaiheessa on laajentua valtakunnallisesti jokaiselle yliopistosairaala-alueelle. Tällä hetkellä tukikeskusten toiminta on laajentunut 19 eri Seri-tukikeskukseen ympäri Suomea, katso keskuksien tarkemmat sijainnit kuvasta 1. (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 3 ja 7.)

Kuva 1. Seri-tukikeskusten sijainnit Suomessa 27.10.2022 (Seri-tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille, THL 2022).

Seri-tukikeskukset on tarkoitettu seksuaaliväkivaltaa kokeneille yli 16-vuotiaille uhreille. Seri-tukikeskukset ovat matalan kynnyksen yksiköitä, jonne seksuaalirikoksen uhri voi hakeutua itse, tukea antavan henkilön kanssa tai esimerkiksi poliisin ohjaamana yhden kuukauden sisällä tapahtuneesta. Rikosilmoituksen teko ei ole ehtona asiakkaaksi pääsulle, mutta sen tekemiseen kannustetaan. Palvelu on maksutonta asiakkaille ja käymiseen ei tarvita lähetettä. Seri-tukikeskuksessa asiakas saa kaikki tarvittavat palvelut yhdestä paikasta. Palvelu sisältää oikeuslääketieteellisen näytteenoton, tilanteen kokonaisarvioinnin, tuen selviytymiseen, psyykkistä tukea ja hoidon jatko-suunnitelman. Tukikeskuksesta saa myös tietoa kolmannen sektorin palveluista ja halutessaan tukea oikeusprosessin käynnistämiseen. Apua tukikeskuksista saa ympäri vuorokauden ja palvelu on tarkoitettu kaikille sukupuolille: naisille, miehille, transihmisille, intersukupuolisille ja muun sukupuolisille. (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 3 ja 7.)

Suomessa toimii tällä hetkellä (27.10.2022) yhteensä 19 Seri-tukikeskusta ympäri Suomea. Nämä kaikki Seri-tukikeskukset ovat auki kaikkina vuorokauden aikoina, osa palveluista on kuitenkin saatavilla vain virka-aikaan. Kaikilla eri tukikeskuksilla on päivystävät omat puhelinnumerot, joista saa apuja ja neuvoja kaikkina viikonpäivinä ympäri vuorokauden. Tukikeskuksien sivulla ohjeistetaan, että keskuksiin olisi hyvä tulla mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen ja viimeistään kuukauden kuluessa tapahtuneesta. Mikäli tapahtuneesta on kulunut yli kuukausi Seri-tukikeskuksien sivuilla neuvotaan hakemaan apua alueen terveysasemalta, perheneuvolasta, opiskelijaterveydenhuollosta tai eri järjestöjen kautta. Tukikeskuksiin voi kuitenkin olla yhteydessä, vaikka tapahtuneesta olisi kulunut kauemminkin. Mikäli uhri ei ole peseytynyt seksuaaliväkivallan jälkeen Seri-tukikeskukseen kannattaa tulla peseytymättä. Tukikeskuksien sivuilla ohjeistetaan, että ennen keskuksen tuloa olisi hyvä soittaa kyseisen Seri-tukikeskuksen päivystävään puhelinnumeroon, jolloin hoitaja voi antaa toimintaohjeita. Samalla voidaan varmistaa, että vastaanotto olisi mahdollisimman nopeaa ja tehokasta. Opinnäytetyön loppuun liitteeseen 1 on koottuna yhteen kaikkien tällä hetkellä Suomessa toimivien Seri-tukikeskuksien yhteystiedot. (Seri-tukikeskuksien verkkosivut.)

Seksuaaliväkivallan uhrin auttamisessa on yhteistyö- ja rajapintoja, joissa useiden eri toimijoiden tulee kyetä tekemään moniammatillista organisaatorajat ylittävää yhteistyötä, jotta uhri saisi hyvää hoitoa sekä avun. Seri-tukikeskuksien tavoitteena on saada keskuksiin seksuaaliväkivallan uhrien kohtaamiseen koulutettua henkilökuntaa, auttaa uhria toipumisessa ja estää uhrin uudelleen traumatisoitumista. Tavoitteena on myös pienentää piilorikollisuutta kannustamalla ja ohjeistamalla uhria tekemään tapahtuneesta rikosilmoitus sekä kertomalla uhrille hänelle kuuluvista oikeuksista. (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 7.)

Ennen Seri-tukikeskuksien toimintaa poliisi on tehnyt virka-apu pyynnön uusissa hetki sitten tapahtuneissa seksuaalirikostapauksissa oikeuslääketieteellisen lääkärintarkastuksen ja näytteenoton

terveyskeskuspäivystyksistä tai Helsingin yliopiston oikeuslääketieteen laitokselta. Niissä tapauksissa, joissa uhri ei tehnyt rikosilmoitusta oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia harvemmin suoritettiin. Uhrin omalle vastuulle jäi tällöin mahdollisten vammojen sekä mahdollisen raskauden hoito. Uhrin vastuulle jäi tuolloin myös seksitautien ja veriteitse tarttuvien tautien seulontoihin hakeutuminen. Haasteelliseksi koettiin myös psykososiaalisen tuen palvelut, jotka oltiin hajautettuna terveydenhuollon eriyksiköihin ja eri järjestöjen palveluissa. Tällöin myös korostui eri paikkakuntien väliset erot tukipalveluiden saatavuudessa, ja tukipalveluiden saatavuus vaihtelivat suurestikin paikkakunnittain. Seksuaaliväkivallan uhrien tutkimukset sekä tukipalvelut keskitetään nykyään Seri-tukikeskuksiin. (Korjamo ym. 2021, 22.)

Kun uhri on hakeutunut Seri-tukikeskukseen ilman poliisia ja ilmoittaa halukkuutensa tehdä tapahtuneesta rikosilmoituksen tai niissä tapauksissa, kun uhri on alaikäinen, Seri-tukikeskuksen työntekijä on soittanut paikalle poliisin. Mikäli mahdollista, on pyritty siihen, että poliisi ja lääkäri ovat voineet yhdessä haastatella asiakkaan. Tällöin asiakkaan ei ole tarvinnut kertoa moneen kertaan tapahtumia usealle eri ammattilaiselle. Rikosilmoituksen tekemisellä tai tekemättä jätöllä ei ole merkitystä asiakkaan saamaan hoitoon tai seurantaan. Seri-tukikeskuksissa asiointi on uhrille aina ilmaista. Oikeustieteellisiä näytteitä otetaan tapauksissa myös varalle. (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 16.)

Seri-tukikeskuksessa tutkimuksen yhteydessä otetut seksuaalirikostutkimusnäytteet säilytetään asiakkaan suostumuksella 1 vuoden ajan. Mikäli Seri-tukikeskukseen hakeutunut uhri ei ole tehnyt rikosilmoitusta ja poliisi ei ole hakenut Seri-tukikeskukseen otettuja näytteitä yhden vuoden kuluessa tapahtumasta, on Seri-tukikeskuksesta otettu yhteyttä uhuriin puhelimitse. Tällöin asiakas on voinut halutessaan jatkaa näytteiden säilytysaikaa suullisella suostumuksella 10 vuotta näytteiden otosta. Tämän jälkeen näytteet on hävitetty ilman erillistä ilmoitusta. Mikäli uhri ei ole tehnyt tapahtuneesta rikosilmoitusta näitä näytteitä on säilytetty Seri-tukikeskuksessa, josta poliisi on voinut hakea ne tutkittavaksi, mikäli rikosilmoitus on tehty. Näytteet on tutkittu KRP:n rikoslaboratoriossa ja niistä on antanut lausunnon rikoslaboratorion lääkäri. Seri-tukikeskuksissa on voitu poliisin pyynnöstä ottaa uhrista myös alkoholi-, lääkeaine-, huumausaine- ja tyrmäystippanäytteet verestä ja virtsasta. Poliisi on määrännyt näytteen tutkimisen tarpeen esitietojen perusteella. Tämän lisäksi lääkäri tai kätilö on saanut ottaa niitä varalle, jos he ovat pitäneet sitä tarpeellisena. Poliisi on kuitenkin määrännyt sen mitkä näytteet on tutkittu. (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 21–22.)

Seri-tukikeskukset on tarkoitettu yli 16-vuotiaille ja mikäli tukikeskukseen on tullut 16–17-vuotias uhri, on Seri-tukikeskuksen henkilökunnalla ollut velvollisuus ilmoittaa seksuaalirikosepäilystä poliisille ja velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus (Lastensuojelulaki 25 §). Näissä tapauksissa poliisi on päättänyt yhteydenoton perusteella tarpeellisista jatkotutkimuksista. (Bildjuschkin & Nipuli 2018, 20.)

Seri-tukikeskuksen asiakkaista 96 % on ollut naisia ja 70 % asiakkaista on ollut alle 30-vuotiaita. Valtioneuvoston kanslian julkaiseman tutkimuksen ”Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen” rekisteritutkimuksen mukaan tukikeskuksen asiakkaista 74 % on tehnyt tapauksesta rikosilmoituksen. Näistä 36 % on edennyt syyteharkintaan ja 22 % tapauksesta on nostettu syyte. (Korjamo ym. 2021, 3.)

4.1 Seri-tukikeskuksien kautta tehdyt rikosilmoitukset

Valtioneuvoston kanslian julkaisemassa ”Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen” väliraportissa on selvitetty tukikeskuksen asiakkaiden taustatietoja, rikosprosessin etenemistä ja rikosilmoituksen tekemiseen liittyviä seikkoja. Tutkimuksen mukaan HUS Seri-tukikeskuksessa on ollut aikavälillä 1.6.2017 – 31.5.2019 yhteensä 763 ensikäyntiä, joista 688 on otettu mukaan tutkimukseen. Melkein puolet HUS Seri-tukikeskuksen asiakkaista (47 % ja 322 kpl) on saapunut tukikeskukseen poliisin ohjaamana. Asiakkaista 18 % (125 kpl) on tehnyt rikosilmoituksen tukikeskuksessa ja 35 % (241 kpl) ei halunnut ensikäynnillä ilmoittaa asiasta poliisille. Seri-tukikeskuksen tietojen perusteella 70 % (484) tapauksista rikosilmoitus on tehty vuoden kuluessa ensikäynnistä. Poliisin Patja-järjestelmästä on löytynyt kirjattu ilmoitus 509 tapahtumasta (74 %), kun haku on suoritettu vielä myöhemmin 15.4.2021. (Korjamo ym. 2021, 37.)

5 OPINNÄYTEPROSESSI

5.1 Tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää mitkä seikat vaikuttivat seksuaalirikoksen uhrin rikosilmoituksen tekemiseen tai rikosilmoituksen tekemättä jättöön. Tavoitteena on saada luotettavaa tietoa siitä, millä tekijöillä on vaikutusta rikosilmoituksen tekemisessä sekä selvittää miksi joistakin tapauksista jäi rikosilmoitus tekemättä.

Työtä voi hyötyä kaikki, jotka ovat tekemisissä seksuaalirikoksen uhrien kanssa ja sen tarkoitus on lisätä ymmärrystä seksuaalirikoksen uhrin erityistarpeisiin sekä lisätä käsitystä siitä mitkä seikat voivat vaikuttaa rikosilmoituksen tekemiseen.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä on:

- Mitkä tekijät vaikuttavat rikosilmoituksen tekemiseen?

Tutkimuksesta saaduilla tuloksilla on tarkoitus havainnollistaa niitä tekijöitä, joilla on merkitystä siihen, tekeekö uhri tapahtuneesta rikosilmoituksen.

5.2 Tutkimusmenetelmä

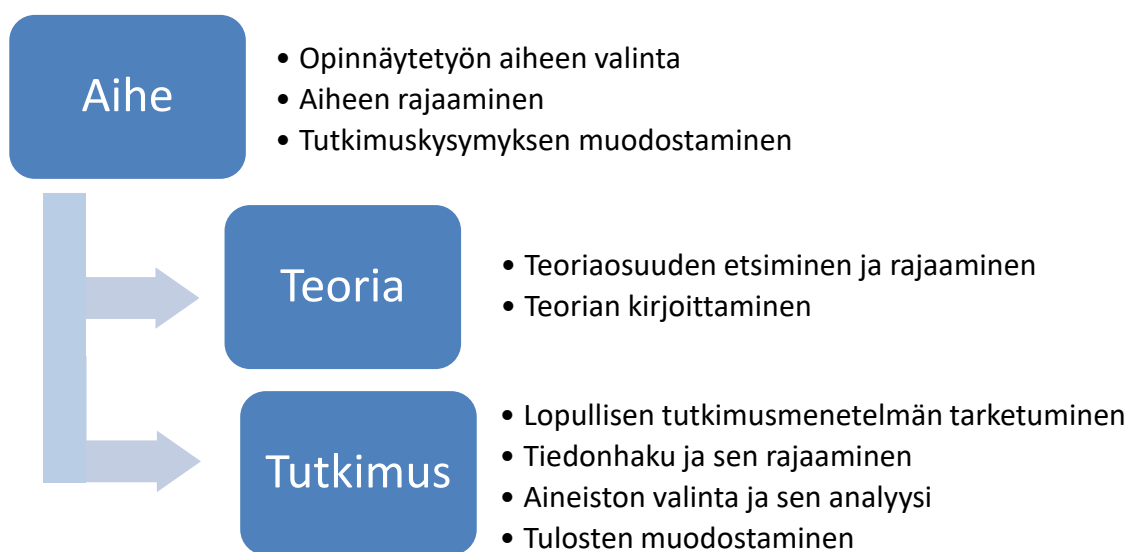
Tämä opinnäytetyö toteutettiin kuvailevana kirjallisuuskatsauksena. Olemassa oleva tuore tutkimustieto aiheesta vahvasti päätöstä tehdä opinnäytetyö kirjallisuuskatsauksena. Tarkoituksena on myös saada luotettavaa ja laadukasta tietoa seksuaalirikoksen uhrien rikosilmoituksen tekemiseen vaikuttavista tekijöistä ja tutkimuksen teettäminen seksuaalirikoksen uhreille koettiin eettisesti ongelmalliseksi ja vaikeaksi ratkaista.

Perusteluja kirjallisuuskatsauksen tekemiselle on yleisesti ottaen useita. Kirjallisuuskatsauksen kunnianhimoisena tavoitteena on kehittää olemassa olevaa teoriaa sekä rakentaa uutta teoriaa. Sen avulla voidaan myös arvioida teoriaa. Kirjallisuuskatsaus rakentaa myös kokonaiskuvaa tietystä asiakokonaisuudesta ja sillä pyritään myös tunnistamaan ongelmia. (Salminen 2011, 3–4.)

Kirjallisuuskatsaus pohjautuu sille, että kootaan jo julkaistujen tutkimuksien tuloksia, jotka ovat pohjana uusille tutkimustuloksille. Kirjallisuuskatsaustyyppit lajitellaan usein kolmeen päätyyppiin: kuvailevat katsaukset, systemaattiset katsaukset ja määrällinen meta-analyysi, joka kohdistuu määrällisiin tutkimuksiin. Vaikka kirjallisuuskatsaustyyppijä on useita, ne sisältävät tyypillisesti seuraavat

osat: kirjallisuuden haku, kriittinen arviointi, aineiston synteesi ja analyysi. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus kertoo tai kuvaa aiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta, sen syvyyttä, laajuutta ja määrää. (Salminen 2011, 6–11.)

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi aihepiirin valinnalla ja siihen tutustumalla sekä tutkimuskysymyksen muodostamisella. Aihevalinnan myötä alettiin keräämään työn teoriaosuutta ja työn sisältö muovautui ja rajautui tarkemmin työn edetessä. Aikaisessa vaiheessa työn teoriaosuutta kootessa havainnot tuoreista aiheesta koskevista tutkimuksista johti siihen, että opinnäytetyön tutkimuksellinen osio päädyttiin tekemään kirjallisuuskatsauksena. Kuviossa 1. on esitetty opinnäytetyön prosessin eteneminen kuvion muodossa.

Kuvio 1. Opinnäytetyön prosessi

5.2.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Kuvailevan kirjallisuuskatsausmenetelmän voi jakaa seuraavaan neljään eri työvaiheeseen:

1. tutkimuskysymyksen muodostaminen 2. aineisto valitseminen 3. kuvailun luominen ja 4. tuotetun työn tulosten tarkastelu. Tutkimuskysymys on tyypillisesti kysymysmuodossa ja sitä voidaan tarkastella useammasta eri näkökulmasta. Onnistunut tutkimuskysymys edellyttää kuitenkin sen, että kysymys on tarpeeksi täsmällinen ja rajattu, jotta ilmiötä voi tarkastella syvällisesti. Tutkimuskysymyksen tulee toisaalta kuitenkin olla riittävän väljä, mikä mahdollistaa tutkittavan ilmiön tarkastelun eri näkökulmista. Tutkimuksen aineisto koostuu aikaisemmin julkaistuista, tutkimusaiheen kannalta olennaisesta tutkimustiedosta. Tutkimusaineiston valinnassa on kiinnitettävä huomiota alkuperäis-tutkimuksen rooliin suhteessa tutkimuskysymyksen vastaamiseen. Aineiston valinta on monivaiheinen prosessi ja ymmärrys aineiston valinnasta tutkimukseen tarkentuu työn edetessä.

Prosessin rakentamisvaiheessa tapahtuu aineiston analyysi ja aineistosta haetaan tutkittavana olevaan ilmiön kannalta merkityksellisiä asioita. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa esitettyyn tutkimuskysymykseen kuvaileva vastaus. Tutkimuksen viimeisessä vaiheessa tarkastellaan tuloksia, mikä tarkoittaa keskeisten tulosten kokoamista ja tarkastelua suhteessa laajempaan kontekstiin, suhteessa menetelmään sekä tarkastellaan vaiheiden eettisiä ja luotettavuuskysymyksiä.

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on aineistolähtöistä ja sen tavoitteena on tuottaa ilmiön oivaltamista. Yleensä tarkoituksena on etsiä vastauksia kysymyksiin mitkä ovat ilmiön keskeiset käsitteet ja niiden väliset ilmiöt tai mitä niistä jo tiedetään. (Kangasniemi ym. 2013, 294–297.)

Tulosten tarkastelu kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa sisältää menetelmällisen ja sisällöllisen pohdinnan sekä tutkimuksen luotettavuuden ja etiikan arvioinnin. Siitä huolimatta, että katsaus perustuu kirjallisuuteen, on tärkeää, että työ sisältää pohdintaa saaduista tuloksista. Kirjallisuuskatsauksen menetelmällisen väljyyden takia katsauksen tekijän valintojen ja raportoinnin eettisyys korostuu kaikissa osa-alueissa. Eettisyys ja luotettavuus ovat sidoksissa toisiinsa ja niiden näkymistä tutkimuksessa voidaan edistää johdonmukaisella ja läpinäkyvällä kertomuksella tutkimuskysymyksestä johtopäätöksiin. Luotettavuuden kannalta tutkimuskysymyksen selkeä esittely ja sen teoreettisen perustelun erittely lukijalle on tärkeää. (Kangasniemi ym. 2013, 294–297.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen voi jakaa vielä kahteen alatyyppeihin, narratiiviseen ja integroivaan kirjallisuuskatsaukseen. Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on tuottaa lukijalle tiivistettyä tietoa edeltävistä tutkimuksista. Narratiiviselle kirjallisuuskatsaukselle on tyypillistä väljän sekä laajan tutkimuskysymyksen asettaminen. Yksi asetettavista tavoitteista narratiiviselle kirjallisuuskatsaukselle on ajantasaisen tutkimustiedon tarjoaminen. Narratiivisesta kirjallisuuskatsauksesta syntyvä analyysi on niin sanottu kuvaileva synteesi, jonka yhteenveto on ytimekäs sekä johdon mukainen. (Salminen 2011, 7–8.)

Tämän opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus toteutettiin narratiivisena kirjallisuuskatsauksena, jonka tarkoituksena oli koota olemassa olevaa tuoretta tutkimustietoa ytimekkääksi ja helppolukaiseksi synteesiksi.

5.3 Tutkimusaineiston kerääminen, kriteerit ja valintaprosessi

Tiedonhaussa käytettiin Poliisiammattikorkeakoulun kirjaston tietokantoja. Tiedonhaussa käytettyjä tietokantoja olivat valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto, Melinda ja Finna. Kaikki käytetyt tietokannat ovat suomalaisia tietokantoja. Valto on Valtioneuvoston julkaisurekisteri, joka kokoaa ministeriöiden julkaisusarjat kokoteksteinä. Melinda on kansallinen metatietovaranto, joka kokoaa Suomen korkeakoulukirjastojen ja mm. Eduskunnan kirjaston kokoelmat yhteen paikkaan. Finnasta voi ha-

kea Suomen yliopistojen, korkeakoulujen ja yleisten kirjastojen kokoelmat. Lisäksi tehtiin manuaalinen haku Google Scholarin kautta. Google Scholar on hakukone Googlen tuottama ilmainen hakupalvelu, jonka avulla voi etsiä tieteellisiä julkaisuja.

Tutkimusaineiston materiaalin valintaa ohjaa kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymys. Tarkoituksena on löytää mahdollisimman asiankuuluvaa aineistoa kysymykseen vastaamiseksi. Aineistoa kartoittaessa esille nousee kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineistolähteisyys, sekä ymmärtämiseen suuntaava luonne. Aineiston etsimisessä kiinnitetään huomiota kaikkien alkuperäistutkimuksien rooliin suhteessa tutkimuskysymyksen vastaamiseen. (Kangasniemi ym. 2013, 294–297.)

Kirjallisuushaku aloitettiin määrittelemällä aineiston sisäänottokriteerit sekä poissulkukriteerit, kriteerit ovat listattuna tarkemmin kuvioon 2.

<u>Sisäänottokriteerit:</u>	<u>Poissulkukriteerit:</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu vuonna 2015-2022 • Tieteellinen tutkimus/tutkielma tai alkuperäistutkimuksen tuloksia käsittelevä artikkeli • Aineisto elektroninen ja saatavissa Poliisiammattikorkeakoulun kirjastosta/tietokannoista • Suomen- ja englanninkieliset	<ul style="list-style-type: none"> • Julkaistu ennen vuotta 2015 • Ei täytä tieteellisen julkaisun kriteerejä • Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöt • Aineisto ei ole elektroninen tai se ei ole saatavissa Poliisiammattikorkeakoulun kirjastosta /tietokannoista • Vieraskieliset, poislukien englanninkielinen

Kuvio 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Kriteerien asetuksen jälkeen määritettiin suomenkieliset hakusanat tietokantoihin teytyjen koehakujen avulla. Tämän jälkeen tehtiin hakuja tietokantoihin määritetyillä sanoilla rikosilmoitus* AND seksuaalirikos* OR seksuaaliväkivalta*. Tietokannoista löytyi hakusanoilla kohtalaisesti erilaisia hakutuloksia, hakutulokset on listattuna tarkemmin taulukkoon 1. Lopuksi suoritettiin vielä manuaalinen tiedonhaku Googlen kautta määritellyillä hakusanoilla, joista löytyi tuhansia hakuja. Lopputuloksena opinnäytetyöhön valikoitui kolme suomenkielistä tutkimusta/tutkielmaa ja yksi englanninkielinen tutkielma, jotka vastasivat määritettyyn tutkimuskysymykseen kattavasti.

Osa tutkimukseen valituista aineistoista löytyivät useammasta eri tietokannasta. Tämän takia taulukon 1, johon on esitetty tietokannat, hakusanayhdistelmät ja hakutulos, valinnat eivät vastaa määrältään yhtä montaa tutkimusta mitä taulukosta on pääteltävissä. Taulukkoon 1. on merkitty sulkei-

siin numero, jolla viitataan aineistoon. Opinnäytetyöhön valitut tutkimukset ja tutkielmat ovat numerotaulukoituna taulukkoon 2. Google Scholarin kautta hakutuloksia tuli tuhansia ja niiden numeraalista määrää ei merkitty taulukkoon.

Tietokanta, haun päivämäärä ja hakusanat	Löytyneet haut	Hyväksytyt	Opinnäytetyöhön valitut
Valto 9.7.2022 rikosilmoitus* AND seksuaalirikos* OR seksuaaliväkivalta*	165	2 (1)	1
Melinda 9.7.2022 rikosilmoitus* AND seksuaalirikos* OR seksuaaliväkivalta*	13	2	0
Finna 10.7.2022 rikosilmoitus* AND seksuaalirikos* OR seksuaaliväkivalta* Seksuaalirikos* OR seksuaaliväkivalta*	51 97	1 (1) 1 (2)	0 1
Manuaalinen haku 17.7.2022 Google Scholar		1 (3) 1 (4)	2
Yhteensä			4

Taulukko 1. Käytetyt tietokannat ja hakutulokset

5.4 Aineiston analyysi

Saatuja hakutuloksia käytiin lävitse aluksi otsikkotasolla sekä avainsanojen kautta. Mikäli otsikko ja avainsanat vastasivat haettua, siirryttiin lukemaan abstraktit. Abstraktien perusteella karsittiin työt, jotka eivät vastanneet aihetta. Mikäli hakutulos vaikutti näiden perusteella siltä, että se olisi aiheen kannalta relevantti siihen perehdyttiin tarkemmin. Mikäli tarkemman perehtymisen jälkeen havaittiin, että aineisto ei vastaa asetettuun tutkimuskysymykseen hylättiin se opinnäytetyön aineistosta. Menettelemällä edellä kuvatulla tavalla jäi haetuista aineistoista jäljelle kolme suomenkielistä tutkimusta/tutkielmaa ja yksi englanninkielinen tutkielma. Katso lisää valituista aineistosta taulukosta 2.

	Tekijä (t), julkaisuvuosi ja julkaisija	Työn nimi
1	Korjamo Riina, Krogell Jenni, Nuora Anna, Lappalainen Liisi, Rounioja Maria, Hakkarainen Pertti, Arponen Isabella, Korkman Julia, Antfolk Jan, Asmundela Saara, Reenilä Yrjö, Bildjuschkin Katriina, 2021 Valtioneuvoston kanslia Helsinki, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:69	Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen
2	Arponen Isabella, 2021 Åbo Akademi university, Faculty of Arts, Psychology and Theology. Pro gradu -työ	Factors Related to Rape Victims' Decision to File Police Reports
3	Krogell Jenni, 2021 Itä-Suomen yliopisto, Terveystieteiden tiedekunta Pro gradu -työ	Seri-tukikeskuksessa hoidettujen seksuaaliväkivallan uhrien taustatietojen yhteys rikosprosessin etenemiseen
4	Arpiainen Kristiina, 2021, Turun yliopisto, Oikeustieteellinen tiedekunta, Pro gradu -työ	"Tutkittava ei halua tehdä rikosilmoitusta"- Poliisille ilmoittamattoman seksuaaliväkivallan piirteet Seri-tukikeskuksen tapauksissa

Taulukko 2. Työhön valitut aineistot

Kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen löydetyn aineiston perusteella opinnäytetyön aiheeksi rajautui rikosilmoituksen tekemiseen vaikuttavat tekijät HUS Seri-tukikeskuksen seksuaalirikostapauksissa. Kaikki löydetty sisääntokriteerit täyttävät tulokset koskivat HUS Seri-tukikeskuksessa asioineita asiakkaita. Tiedonhaun tuloksena ei löytynyt yhtäkään sisääntokriteereitä täyttävää aineistoa, jossa olisi käsitelty seksuaalirikoksen uhreja, jotka eivät olleet hakeutuneet avun piiriin. Tästä syystä työn ulkopuolelle rajautuvat kaikki ne seksuaalirikoksen uhrit, jotka eivät ole asioineet tapahtuneen jälkeen Seri-tukikeskuksessa. Osa tiedonhaussa löydetystä aineistoista on löytynyt jo opinnäytetyön teoriaosuuden tiedon haun yhteydessä.

5.5 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus

Opinnäytetyö on tehty noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimustyö, tulosten kirjaaminen ja niiden esittäminen on tehty huolellisesti ja takkaan sekä rehellisesti. Opinnäytetyössä on kunnioitettu muiden tutkijoiden työtä sekä saavutuksia ja viitattu niihin asiaankuuluvasti.

Opinnäytetyön aineiston keräämiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Aineistoksi hyväksyttiin vain luotettavia, objektiivisia, kattavia ja laadukkaita lähteitä. Lähteiden kohdalla on kiinnitetty huomiota

siihen, että tieto on tuoretta ja lähteen julkaisija on luotettava. Työssä on käytetty yhtä virallista tietolähdettä sekä kolmea yliopistojen julkaisemaa pro gradu tutkielmaa. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt rajattiin ulkopuolelle luotettavuuden lisäämiseksi.

Kirjallisuuskatsauksen aineistoon tarkemmin tutustuessa havaittiin, että Riina Korjamon toimittaman tutkimushankkeeseen sisältyi osatutkimukset, jotka on tehty itsenäisinä pro gradu töinä. Pro gradut olivat Isabella Arposen ja Jenni Krogellin, heidän töissään on esitelty tarkemmat tutkimustulokset, mutta ne olivat myös pääkohdin kerrottu Korjamon tutkimuksessa. Tämä on otettu huomioon tutkimusaineistoa analysoidessa ja yhteenvetoa tehdessä.

Kirjallisuuskatsauksen kannalta on olennaista onnistunut tiedonhaku. Tiedonhakuun saatiin hyvä ohjeistus Poliisiammattikorkeakoulun kirjaston verkkosivuilta ja tässä työssä on käytetty luotettavia tietokantoja. Haastavaksi koettiin paikoitellen työhön valikoituneen englanninkielisen aineiston suomentamisen ja tulkitsemisen. Englanninkielisen lähteen tulokset ovat kuitenkin linjassa suomenkielisten tutkimuksien tulosten kanssa, jolloin tulkintaa voidaan pitää luotettavana. Opinnäytetyön rajaus on tehty melko tiukoilla kriteereillä, jotta analysoitavat tulokset olisivat yhden tutkijan luotettavasti käsiteltävissä. Luotettavuuden lisäämiseksi työn eri vaiheet ovat kirjattuna sekä tietokantahaku on esitetty työssä niin, että se on toistettavissa.

6 TULOKSET

Tähän osioon on koottuna työhön valikoituneiden tutkimusten keskeisempiä tuloksia, sekä tulokset opinnäytetyön tutkimuskysymykseen niistä hakutuloksista, jotka täyttivät asetetut kriteerit. Tässä kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytettiin yhteensä kolme suomenkieleistä tutkimusta/tutkielmaa sekä yhtä englanninkielistä tutkielmaa.

Osana Riina Korjamon hanketta oli kaksi itsenäistä pro gradu työtä Isabella Arposen, sekä Jenni Krogellin työt. Korjamon työssä oli esitelty heidän työnsä päätulokset, mutta heidän pro gradu töissä oli esitelty laajemmin tutkimustulokset.

Riina Korjamo (2021)

Tutkimuksessa selvitettiin rekisteri ja kyselytutkimuksen avulla Seri-tukikeskuksen asiakkaiden taustatietoja, rikosprosessin etenemistä, rikosilmoituksen tekemiseen vaikuttavia asioita ja asiakkaiden kokemuksia palveluista. Tutkimusaineisto koostui 1.6.2017-31.5.2019 välisenä aikana HUS Seri-tukikeskuksessa tutkituista yli 16-vuotiaista henkilöistä (yhteensä 688). Kyselytutkimukseen vastasi 235 Seri tukikeskuksen asiakasta.

Seri-tukikeskuksen asiakkaista 70 % oli alle 30-vuotiaita ja 96 % asiakkaista oli naisia. Asiakkaista 47 % saapui tukikeskukseen poliisin ohjaamana ja 18 % teki tapahtuneesta rikosilmoituksen tukikeskuksessa. Asiakkaista 35 % ei halunnut ensikäynnillä ilmoittaa asiasta poliisille.

Rekisteritutkimuksen mukaan tukikeskuksen 688 asiakkaasta 74 % teki tapahtuneesta rikosilmoituksen ja rikosilmoituksen tehneistä 55 % oli ilmoittanut asiasta poliisille saman vuorokauden aikana. Tutkimuksen mukaan 31 % oli tehnyt rikosilmoituksen itse.

Asiakkaista 59 % oli tyytyväisiä päätökseensä tehdä rikosilmoitus, mutta 23 % ei osannut arvioida tyytyväisyyttään. Heistä, jotka eivät tehneet rikosilmoitusta, suurin osa (69 %) ei harkinnutkaan tutkimuksen tekoaikaan ilmoittamista. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli keskustellut jonkun kanssa ennen rikosilmoituksen tekoa. Yleisimmin tapahtuneesta oli kerrottu ystävälle (45–48 %).

Kyselytutkimuksen tuloksien mukaan tukikeskuksessa hoidettujen asiakkaiden mielenterveysongelmat eivät vaikuttaneet rikosilmoituksen tekoon. Tukikeskuksen asiakkaista 70 % ilmoitti, että oli ollut päihtynyt väkivallan tapahtuessa. Tutkimuksen mukaan tapahtumahetkellä päihtyneet ilmoittivat väkivallasta todennäköisemmin poliisille.

Rikosilmoitus tehtiin suuremmalla todennäköisyydellä, kun uhri hakeutui avun piiriin pian koke-
mansa väkivallan jälkeen. Nämä tapaukset etenivät myös suuremmalla todennäköisyydellä syyte-
harkintaan. Rikosilmoitus tehtiin hiukan todennäköisemmin sellaisissa tapauksissa, joissa tekijöitä
oli ilmoitettu olevan useampia tai seksuaalisenväkivallan tekijä oli uhrille läheinen tai tunnettu. Asi-
akkaat, joilla oli todettu fyysisiä vammoja, ilmoittivat todennäköisemmin poliisille.

Tutkimuskyselyssä nousi esiin, että rikosilmoitus tehtiin tyypillisimmin seuraavista syistä:

- Ei haluttu muiden kokevan samaa kohtaloa 68 %.
- Kyselyn vastaaja tiesi, että kyseessä on rikos 63 %.
- Vastaaja halusi oikeutta 57 %.
- Vastaaja uskoi, että poliisi voi tehdä asialle jotakin 55 %.
- Vastaaja halusi, että tekijä joutuu vaikeuksiin teostaan 42 %.
- Vastaaja koki, että rikosilmoituksen tekeminen on velvollisuus 39 %.
- Vastaaja halusi saada apua/tukea 38 %.
- Vastaaja ajatteli rikosilmoituksen teosta olevan hyötyä 38 %.

Muut rikosilmoituksen tekemiseen vastauksissa nousseet seikat:

- Vastaaja ei voinut itse vaikuttaa ilmoittamiseen (mm. alaikäiset).
- Läheinen/ystävä oli vaikuttanut ilmoittamispäätökseen hyvällä tavalla.

Tutkimuskyselyssä vastauksissa tyypilliset syyt rikosilmoituksen tekemättä jättämiseen (häpeään,
syyllisyyteen ja pelkoihin liittyvät seikat):

- Pelkäsi, että oikeusprosessi ja poliisitutkinta olisivat liian kielteisiä tai raskaita 70 %.
- Halusi unohtaa tapahtuneen 70 %.
- Vastaajan kokema häpeäntunne tapahtuneesta 60 %.
- Pelkäsi, että tapahtuma nähtäisiin omana syynään 57 %.
- Pelkäsi, että poliisi kohtelisi epäkunnioittavasti tai ei kunnioittaisi hänen yksityisyyttään
taikka vähättelisi vastaajaa 52 %.
- Koki tapahtuneesta syyllisyyttä, sillä oli alkoholin/päihteen vaikutuksen alisena 42 %.
- Koki pelkoa, että joutuisi kohtaamaan tekijän 42 %.
- Pelkäsi, että häntä syytettäisiin väärän ilmoituksen teosta (esim. kunnianloukkaus) 40 %.

Tyypilliset syyt rikosilmoituksen tekemättä jättämiseen, muu kuin häpeään syyllisyyteen tai pelkoi-
hin liittyvät syyt:

- Vastaaja ei uskonut, että voisi toistaa tapahtuneen 49 %.
- Vastaaja ei kokenut siitä olevan hyötyä 42 %.
- Vastaaja uskoi, että poliisi ei olisi voinut tehdä asialle mitään 42 %.
- Koki pärjäävänsä asian kanssa yksin 40 %.

- Uskoi, ettei hänen kertomaa tultaisi uskomaan 34 %.
- Ei halunnut muiden saavan tietää 33 %.

Avoimissa vastauksissa nousi esiin rikosilmoituksen tekemättä jättöön seuraavat vastaukset:

- Vastaaja koki, että rikosta ei olisi mahdollisesti tapahtunut tai hän koki, että tapahtuma ei ollut vakava.
- Vastaaja ei luottanut oikeusjärjestelmään seksuaalisen väkivallan osalta.
- Vastaaja koki, että rikosoikeudelliset toimet olisivat aiheuttaneet vain lisää haittaa.
- Tapahtuma oli tapahtunut ulkomailla ja sen takia ilmoitusta ei tehty.
- Vastaaja ei tahtonut läheisen saavan tietää tapahtuneesta taikka tekijä oli uhrille tuttu.

Isabella Arponen (2021)

Psykologian opiskelija Isabella Arponen tutki pro gradu työssään tutkimuksen kyselyssä kerättyjen taustatietojen yhteyttä rikosilmoituksen tekemiseen. Tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan sosiaalisten ja ihmissuhdetekijöiden, päihdetekijöiden ja mielenterveystekijöiden yhteyttä rikosilmoituksen tekemiseen. Tutkimuksen teon pääoletuksena oli, että tapauksesta jätetään raportoimatta todennäköisemmin poliisille mikäli:

1. Uhrilla oli alempi koulutustaso, erityisesti ne, joilla oli toisen asteen koulutus tai ei tutkintoa ollenkaan.
2. Uhrilla oli matalampi sosioekonominen status.
3. Uhri ei ollut syntyperäinen suomalainen tai oli asunut vähemmän vuosia Suomessa.
4. Uhri kuului sukupuolivähemmistöön (raiskauksien yhteyksissä tarkoitta ei naiset, ei heteroseksuaali).
5. Uhrilla ei ollut parisuhdetta ja/tai joilla ei ollut läheisiä ihmisiä.
6. Uhrin, jotka käyttivät enemmän alkoholia tai muita päihteitä ja/tai joilla oli diagnosoitu mielenterveydenhäiriö.

Tutkimus suoritettiin HUS Seri-tukikeskuksen asiakkaille, jotka olivat asioineet 1.6.2017-29.2.2020 Seri-tukikeskuksessa. Tutkimuksen tulokset koostuivat 191 kyselyyn vastanneesta, joilla oli mahdollisuus vaikuttaa ilmoituksen tekemiseen. Tutkimuskyselyyn vastanneista 123 (64,4 %) oli tehnyt tapahtuneesta rikosilmoituksen.

Tutkimuksessa havaittiin, että matalammalla koulutustasolla oli tilastollisesti merkityksellinen yhteys siihen, että tehtiinkö rikosilmoitus. Korkeakoulun suorittaneet vastaajat jättivät todennäköisemmin rikosilmoituksen tekemättä kuin muut vastaajat. Tukikeskuksen asiakkaat muodostuvat suurimmalta osalta nuorista naisista, jolloin vastaajien joukossa oli vähemmän korkeasti koulutettuja.

Tutkimuksen tulosten mukaan seksuaalisella suuntautumisella, iällä, parisuhdestatuksella ei ollut yhteyttä poliisille ilmoittamiseen. Myöskään Suomessa asutuilla vuosilla ei ollut merkittävää yhteyttä poliisille ilmoittamiseen. Ei syntyperäisten suomalaisten vastaajien määrä oli tutkimuksessa kuitenkin pieni, jolloin vahvoja päätelmiä asiasta ei voida tehdä.

Tutkimuksen tulosten mukaan sukupuolella ei nähty olevan merkitystä poliisille raportointiin, mutta miesten ja ei binaaristen vastaajien määrä oli asiakkaisissa alhainen. Parisuhteella tai läheisten ihmisten määrällä ei nähty olevan yhteyttä poliisille raportointiin. Tutkimuksessa huomattiin kuitenkin, että ero/asumusero- tai leskiuhrit saattavat todennäköisemmin ilmoittaa tapahtuneesta poliisille. Vahvoja johtopäätöksiä asiasta ei voi kuitenkaan alhaisten havaintojen vuoksi tehdä. Vain harvat vastaajat ilmoittivat, että heillä ei ole läheisiä. Mahdollista on, että niillä, jotka hakeutuvat Seri-tukikeskuksiin, on jo tukiresursseja enemmän kuin niillä, jotka eivät hakeudu keskuksen.

Päihteiden käytöllä ja mielenterveysongelmilla ei ollut tutkimuksen mukaan yhteyttä poliisille raportoinnin kanssa. Vastaajien joukossa päihteiden käyttö oli kuitenkin suhteellisen vähäistä ja tulevaisuudessa tutkimusta olisi suunnattava erityisesti päihteitä enemmän kuluttaviin.

Jenni Krogell (2021)

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää taustatekijöitä, jotka ovat yhteydessä rikosprosessin etenemiseen. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä ja tutkimuksen aineisto koostui Seri-tukikeskuksen, syyttäjälaitoksen ja poliisin tilastotiedoista sekä rekisteritiedoista. Kohderyhmänä tutkimuksessa olivat HUS Seri-tukikeskukseen ensikäynnille tulleet seksuaaliväkivallan uhrin, jotka olivat asioineet tukikeskuksessa 1.6.2017–31.5.2019.

Tukikeskuksessa asioineet olivat iältään 16–76-vuotiaita. Mediaani ikä oli 24 vuotta ja aikavälillä tapauksia oli yhteensä 688, poliisille ilmoitettuja näistä oli 509 ja syyteharkintaan eteni 249. Tuloksista havaittiin, että kun apua haettiin nopeasti, ilmoitettiin tapahtuneesta todennäköisemmin poliisille. Tuloksista havaittiin myös se, että kun uhrilla oli fyysisiä vammoja tapahtuneesta, ilmoitettiin poliisille useammin. Syyttäjälle tapaus eteni suuremmalla todennäköisyydellä, mikäli uhri oli tuttu tai uhri ei ollut teon tapahtuessa päihtynyt.

Näiden tutkimuksen tulosten pohjalta osataan jatkossa kohdistaa tukea ja oikeudellista neuvontaa tehokkaammin niissä tapauksissa, jotka jäävät suuremmalla todennäköisyydellä poliisille ilmoittamatta esim. tapahtuman aikaan päihtyneenä olleelle uhrille tai uhreille, joilla ei ole fyysisiä vammoja. Olisi tärkeää kertoa näille uhreille, että teko on yhtä lailla tuomittavaa, vaikka uhrilla ei olisi teosta muistikuvia päihtymistilan takia. Niille uhreille, joilla ei ole syntynyt teosta fyysisiä vam-

moja olisi kerrottava, että läheskään kaikissa raiskaustapauksissa uhreille ei synny fyysisiä vammoja tai vaurioita ja vakavanlaatuiset vammat ovat harvinaisia. Uhria kohtaan kohdistettu väkivalta on aina väärin ja tuomittavaa.

Asiakkaiden etnistä taustaa ei tilastoida Seri-tukikeskuksessa. Tukikeskuksen asiakkaissa on kuitenkin kokemuksen mukaan aliedustettuna ulkomaalaistaustaiset henkilöt. Haasteeksi koetaan se, miten vähemmistöjä edustavat uhrin saataisiin tukikeskuksen avun piiriin.

Tutkimuksen tuloksissa havaittiin, että seuraavat tekijät lisäävän todennäköisyyttä ilmoittaa asiasta poliisille:

- Mitä nopeammin uhri hakeutui tukipalveluiden piiriin tapahtuneen jälkeen, sitä varmempaa oli, että hän ilmoitti asiasta poliisille.
- Väkivallan tekijän ja uhrin välisellä suhteella ei ollut tilastollisesti merkitystä rikosilmoituksen tekemisessä. Rikosilmoitus tehtiin todennäköisemmin, kun tekijä oli uhrille jollakin tasolla tuttu.
- Uhrille aiheutuneet vammat olivat yhteydessä siihen, että tehtiinkö rikosilmoitus. Ilmoitus tehtiin todennäköisemmin, kun uhrille aiheutuneet vammat todettiin oikeuslääketieteellisessä tutkimuksessa.
- Valtaosa poliisille ilmoitetuista tapauksista oli niitä, joissa oli otettu oikeuslääketieteelliset näytteet.
- Tukikeskuksessa annettu hoito ei ennustanut sitä tehtiinkö tapauksesta ilmoitus poliisille.
- Uhrilla havaitut fyysiset vammat sekä uhrin päihtymys tapahtuman aikaan lisäsi todennäköisyyttä ilmoittaa tapahtuneesta poliisille.
- Rikosilmoitus tehtiin todennäköisemmin, kun asiakkaalla oli taustalla aikaisempaa ongelmallista päihteiden käyttöä.
- Uhrin ikä ei ollut yhteyksissä siihen ilmoitettiin tapahtuneesta poliisille (ala ikäisiä ei oteta huomioon).
- Uhrin sosiodemografisilla taustatiedoilla ei ollut merkitystä tapahtuman etenemisessä rikosprosessissa.

Kristiina Arpiainen (2021)

Kristiina Arpiainen tutki hänen pro gradu -opinnäytetyössään rikosoikeudellisesta näkökulmasta niiden HUS Seri-tukikeskuksen asiakkaiden tapahtumatietoja, jotka eivät tehneet rikosilmoitusta tapahtuneesta vuoden aikana ensimmäisestä käynnistä tukikeskuksessa. Käynnit sijoittuvat aikavälille 1.6.2017-31.8.2019 ja käyntien määrä, joista ei tehty rikosilmoitusta oli 180, joka oli 22,2 % annetun aikavälin tapauksista. Arpiaisen tutkimuksen tavoitteena oli luoda parempaa käsitystä piiloon

jäävästä seksuaalirikollisuuden luonteesta. Tutkimuksen tavoitteena oli myös saada tarkempaa käsitystä siitä, minkä tyyppisiä piilorikollisuudeksi jäävät teot ovat.

Arpiaisen tutkimuksessa havaittiin, että raiskauksen (rikoslaki 20:1) tunnusmerkistötekijöitä vastaavia piirteitä oli melkein puolessa näissä ilmoittamattomista tapauksista (48 %). Merkittävin osa täytti 1 momentin mukaisen väkivallan käytön teossa (37 %), suurimmalta osalta väkivalta oli muodoltaan lievää. Rikoslain 20 Luvun 1 §:n 2 momentin mukaisen puolustuskyvyttömän tilan hyväksikäyttöä oli tapauksissa 13 % ja tutkimuksen mukaan yleisimmin oli kyse uhrin tiedottomasta tilasta. Tutkimuksen mukaan 12 % tapauksista oli törkeän raiskauksen eli rikoslain 20 luvun 2 §:ssä säädettyjä kvalifointiperusteita. Näissä tapauksissa kyse oli yleisemmin teon aiheuttamasta erityisestä kärsimyksestä sekä tekijöitä oli useampi. Tutkimusaineistosta oli havaittavissa, että tapahtuman tyypillisiä piirteitä oli, että tapauksissa uhri oli päihtynyt tapahtumahetkellä, tekopaikka oli toisen osapuolen koti, uhri ja tekijä olivat jonkinasteisesti toisilleen tuttuja, tapahtuma-aika oli yö tai aamu. Aineiston tapauksissa nousi myös monesta esiin, että uhrin päihtymyksen takia oli epävarmuutta tapahtumien kulusta.

Tutkimusaineistossa, jossa rikosilmoitusta ei tehty tuli esiin kohtalaisen paljon sellaisia tapahtumankuvauksia, missä uhrilla ei ollut muistikuvia ajalta, milloin mahdollista seksuaalista väkivaltaa tapahtui (koko aineistosta 31,7 %).

Tutkituista tapauksista 10 % oli sellaisia, joista ei tehty rikosilmoitusta eikä katsottu olevan käsillä rikoslain tunnusmerkistön piirteitä. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaamista katsottiin aineistoissa selkeästi olleen 7,8 % tapauksista. Kyseessä oli selkeä seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaaminen.

Tapauksissa, joissa uhrilla ei ollut tietoa sukupuoliyhteyden tapahtumisesta tai hän ei ollut varma tapahtuneesta, oli syynä 32 % käsillä olevista tapauksista. Tyypillisesti tämä tarkoitti, että uhri ei muistanut tapahtumia tai vaihtoehtoisesti ei halunnut kertoa tapahtuneesta tukikeskuskäynnillä.

Tutkituista tapauksista, joista ei tehty rikosilmoitusta, väkivallalla uhkailu oli harvinaista. Tapahtumankuvauksissa 46 % uhri oli ilmaissut suostumuksen puutteen tai puolustanut itseään teolta. Tapahtuneessa käytetty väkivalta oli pääosin lievää ja käsitti uhrin paikallaan pitämistä ja vaatteiden riisumista. Tapahtuneista 58 % uhreista ei ollut jähmettynyt teon tapahtuessa. Tutkimuksen aineistoon kuuluneessa tapauksessa yhdessäkään ei ollut tullut ilmi, että tapahtuneen teolla olisi aiheutettu vaikeaa ruumiinvammaa, hengenvaarallista tilaa tai vakavaa sairautta.

6.1 Yhteenveto

Kirjallisuuskatsaukseen päätyneestä aineistosta havaittiin, että rikosilmoituksen tehneiden osuus on aineistossa erittäin suuri verrattuna siihen käsitykseen, että vain muutama prosentti raiskauksista ilmoitettiin viranomaiselle (Amnesty International 2019). Aineistossa mukana olleessa otannassa Seri-tukikeskuksen asiakkaista teki rikosilmoituksen 74 % - 77,8 %, tässä kohtaa on kuitenkin hyvä muistaa, että tutkimusaineisto pohjautui Seri-tukikeskuksessa asioineista asiakkaista, jolloin se ei ole verrannollinen otos koko väestöstä.

Kirjallisuuskatsauksen perusteella aineistojen pohjalta havaittiin, että seksuaalirikokset ovat sukupuolittuneita, mikä vastasi myös aikaisempia tutkimuksia ja tilastoja. Uhrit olivat tavallisesti nuoria naisia. Havainto uhrien nuoresta iästä vastasi myös rikoksista olevaa tilastotietoa. Aineistosta nousi esiin, että tekijä ja uhri olivat usein toisilleen jollakin tavoin tuttuja, mikä vastaa myös aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia uhrin ja tekijän välisestä suhteesta. Aineistosta kuitenkin havaittaviin, että lähisuhdeväkivaltaa oli suhteellisen vähän, mikä osaltaan tukee sitä päätelmää, että lähisuhteessa tapahtuvasta väkivallasta ei raportoida. Aineistoista havaittiin myös, että uhreilla nousi haavoittuvuustekijöinä mielenterveys- ja päihdeongelmia mitkä altistavat seksuaaliselle väkivallalle. Huomionarvoista oli kuitenkin, että esimerkiksi mielenterveystaustan osalta aineistot olivat kuitenkin puutteellisia.

Kirjallisuuskatsauksen aineistosta nousi esiin se, että uhrit olivat usein päihtyneitä tapahtuman aikaan. Tämä havainto tehtiin myös aikaisemmissa raiskausrikoksia käsittelevissä uhritutkimuksissa. Arpiaisen tutkimuksessa, jossa käsiteltiin tapauksia, joista ei tehty rikosilmoitusta, nousi esiin myös tapahtumakuvauksista se, että uhri oli tyyppillisesti tapahtuma-aikaan päihtynyt. Krogellin tutkimuksessaan kuitenkin havaittiin, että uhrin päihtyminen ei korreloinut sen kanssa tehtiinkö tapahtuneesta rikosilmoitus. Krogellin tutkimuksessa havaittu seikka, että rikosilmoitus tehtiin todennäköisemmin, kun asiakkaalla oli taustalla aikaisempaa ongelmallista päihteiden käyttöä, oli kiinnostava. Arponen totesi tutkimuksessaan, että päihteiden käytöllä ei ollut tutkimuksen mukaan yhteyttä poliisille raportoinnin kanssa. Hän myös totesi, että vastaajien joukossa päihteiden käyttö oli kuitenkin suhteellisen vähäistä ja tulevaisuudessa tutkimusta olisi hyvä suunnata erityisesti päihteitä enemmän kuluttaviin.

Tutkimuksista nousi esiin se, että niissä tapauksissa, joissa käytettiin fyysistä väkivaltaa, tehdään useimmin ilmoitus myös poliisille. Arpiaisen tutkielman aineistossa, jossa tutkittiin Seri-tukikeskuksen asiakkaiden tapahtumatietoja, jotka eivät tehneet tapauksesta rikosilmoitusta, ei tullut ilmi yhdessäkään tapauksessa, että teolla olisi aiheutettu vaikeaa ruumiin vamma. Tapahtumissa käytetty

väkivalta oli pääosin tyypiltään lievää ja harvinaista oli myös väkivallalla uhkailu. Korjamon ja Krogellin tutkimuksissa havaittiin myös, että Seri-tukikeskuksen asiakkaat, jotka olivat saaneet fyysisiä vammoja, ilmoittivat tapahtuneesta todennäköisemmin poliisille.

Tutkimuksista havaittiin myös se seikka, että millainen merkitys oli läheisillä ihmisillä tukikeskukseen hakeutumisessa. Arponen nosti työssään esiin sen huomion, että vain harvat vastaajat olivat ilmoittaneet, että heillä ei ollut läheisiä ihmisiä. Arponen pohti sitä mahdollisuutta, että Seri-tukikeskukseen hakeutuvilla ihmisillä oli tukiresursseja enemmän, kun heillä, jotka eivät hakeudu keskuksen. Korjamon tutkimuksen vastauksissa ilmeni myös, että iso osa kyselyyn vastanneista keskusteli jonkun kanssa ennen rikosilmoituksen tekoa. Yleisimmin tapahtuneesta kerrottiin ystävälle. Rikosilmoituksen tekemiseen vaikuttavissa vastauksissa oli myös nostettu esiin se, että läheinen/ystävä vaikutti ilmoittamispäätökseen hyvällä tavalla.

Arpiaisen tutkimuksessa todettiin, että Suomessa asutuilla vuosilla ei ollut merkittävää yhteyttä poliisille ilmoittamiseen. Tutkimuksessa kuitenkin kerrottiin, että ei-syntyperäisten suomalaisten vastaajien määrä oli tutkimuksessa pieni, jolloin vahvoja päätelmiä asiasta ei ole voitu tehdä. Maahanmuuttajanaisilla oli kuitenkin kantaväestöön verrattuna kaksinkertainen riski joutua kokemaan seksuaalista väkivaltaa (Nipuli ja Bildjuchin, 2016, 77). Seri-tukikeskuksen ulkomaalaistaustaisten vähyyks tutkimusaineistossa herättääkin huolta tilanteesta.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia mitkä tekijät vaikuttavat rikosilmoituksen tekemiseen tai tekemättä jättämiseen seksuaalirikostapauksissa. Huomasin kuitenkin tiedonhakuja tehdessäni, että en löytänyt olemassa olevaa suomalaista tutkimustietoa seksuaalirikoksen uhreista, jotka eivät olleet tehneet rikosilmoitusta. Siksi työni rajautuikin koskemaan vain HUS Seri-tukikeskuksen asiakkaita. Työn tarkoituksena oli käsitellä aiheeseen liittyvää laadukasta ja luotettavaa tutkimustietoa. Tutkimusmenetelmänä oli kuvaileva kirjallisuuskatsaus.

Kirjallisuuskatsauksesta saadut havainnot siitä, että kuinka suuri prosentti Seri-tukikeskuksen asiakkaista tekee tapahtuneesta rikosilmoituksen, osoittaa mielestäni sen kuinka suuri rooli tukikeskuksilla on. Seri-tukikeskukseen hakeutuvat asiakkaat ovat jo hakeutuneet palveluiden piiriin, jolloin myös kynnyksen rikosilmoituksen tekoon on oletettavasti madaltunut. Seri-tukikeskuksien tarjoama tuki ja kannustus rikosilmoituksen tekemiseen, sekä oikeudellinen ohjaus madaltaa uhrin päätöstä tehdä rikosilmoitus.

Tämän opinnäytetyön lopullinen tutkimusaineisto koostui kuitenkin pelkästään Seri-tukikeskuksen asiakkaista ja se ei ole täten edustava otos koko väestöstä. On muistettava, että kuitenkin iso osa jää ilman apua Seri-tukikeskuksen toiminnasta huolimatta ja tukikeskuksien toiminta ei myöskään kata vielä koko Suomea. Olisi tärkeää pystyä kohdentamaan apua niille ryhmille, jotka eivät hakeudu avun piiriin. Riina Korjamo on suullisessa tiedonannossa vuonna 2021 kertonut, että ulkomaalaistaustaiset asiakkaat, miehet, muun sukupuoliset, seksityötä tekevät ja lähisuhdeväkivallan uhrin ovat aliedustettuina tukikeskuksen asiakkaiden joukossa (Riina Korjamo, suullinen tiedonanto, 2021, viitattu teoksessa Krogell, 2021, 59).

Ulkomaalaistaustaisten vähyyden Seri-tukikeskuksen asiakkaissa herätti huolta heidän kynnyksensä hakeutua avun piiriin. Monilla maahanmuuttajataustaisilla naisilla voi olla heikko tietämys suomalaisesta yhteiskunnasta ja heille kuuluvista oikeuksista. Maahanmuuttajataustaisilla naisilla voi olla virheellistä tietoa, jonka he ovat saaneet heidän sosiaalisista verkostoistaan. Joissakin tapauksissa tiedonsaanti on voinut rajautua kokonaan väkivaltaisen puolison suodattamaan tietoon ja uhrilta saattaa puuttua muut sosiaaliset kontaktit kokonaan. Kielitaidottomuus voi lisätä entisestään riippuvuussuhdetta puolisoon. Puoliso on saattanut hoitaa perheen kaikki käytännön asiat sekä toimia tulkkina esimerkiksi lääkärissä asioidessa. Maahanmuuttajanaisille olisikin tärkeää kertoa heille kuuluvista oikeuksista ja korostaa miten tärkeää on hakeutua avun piiriin, mikäli he kohtaavat väkivaltaa. (Kanervo ym. 2011, 192–194)

Aineistosta havaitsi sen, että hyvin pieni osa uhreista oli miehiä tai transsukupuolisia henkilöitä. Transsukupuolisten osuus on tullut ilmi vasta nyt tuoreimmissa Seri-tukikeskuksen asiakkaita koskevassa tutkimuksessa, koska aikaisemmin ei ollut eroteltu transsukupuolisten osuutta. Sukupuolivähemmistöjen kokemasta seksuaalisesta väkivallasta olisi kuitenkin tärkeää saada lisää tutkimustietoa, koska he ovat yhteiskunnassa haavoittuvassa asemassa.

Tutkimuksissa ei myöskään ollut tilastoitu kehitysvammaisten osuutta ja heistä ei tutkimuksissa puhuttu. Tutkimuksissa on kuitenkin arvioitu, että esimerkiksi kehitysvammaisilla naisilla on 4–10 kertainen riski joutua seksuaalisen väkivallan uhriksi (Vammaisuus ja väkivalta, THL 2022).

Tutkimusaineistossa nostettiin esiin myös se että, Seri-tukikeskuksen asiakkaissa on suhteellisen vähän päihdeongelmallisia. Suomalaisissa ja kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että seksuaalinen väkivallan riski on kohonnut päihteiden aktiivikäyttäjillä. Riski on erityisesti päihdeongelmallisilla naisilla, joilla on suurentunut riski joutua hyväksikäytön uhreiksi ja joutua toistuvasti seksuaalisen väkivallan uhreiksi. Päihdeongelmallisilla naisilla raiskatuksi ja seksiin pakotetuksi tuleminen on voinut jopa normalisoitua tavalliseksi toiminnaksi (Nipuli ja Bildjuchin, 2016, 76).

Tutkimusaineistossa ei käsitelty seksityötä tekeviä, heitä ei tutkimuksissa tilastoitu eikä tutkimuskysymyksissä kysytty aiheesta. Seksityötä tekevät kuuluvat riskiryhmään joutua seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan uhreiksi. Seksityöntekijöillä on myös ammatin aiheuttaman stigman vuoksi keski-vertoa heikommat mahdollisuudet tukeutua poliisiin, jolloin tapaukset jäävät useammin selvittämättä. Seksityöntekijöille tulisikin kohdentaa tietoa olemassa olevista tukipalveluista sekä ohjata heitä aktiivisesti tukipalveluiden piiriin. (Nipuli ja Bildjuchin (2016, 77.)

Suvi Nipuli ja Katariina Bildjuchin nosti myös esiin Terveysten ja Hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa ”Hoitoketju seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneiden auttamiseksi” ohjauksessa sen, että erityistä tukea tarvitsevien voi olla vaikeaa hakeutua avun piiriin. Erityistä tukea tarvitseviksi määriteltiin kehitysvammaiset, päihdeongelmaiset, seksityötä tekevät ja iäkkäät ihmiset sekä erilaisiin vähemmistöihin kuuluvat. Nämä kaikki ryhmät ovat hyvin pieneltä osin edustettuna tai ei ollenkaan tilastoituna Seri-tukikeskuksen aineistossa, ja apua tulisikin kohdentaa juuri näihin ryhmiin. Näiden ihmisryhmien tavoittaminen ja tiedon lisääminen seksuaaliväkivallasta, tuen antaminen rikosilmoituksen tekemiseen sekä tiedon antaminen auttavista tahoista ja tukipalveluista olisi erityisen tärkeää.

Kirjallisuuskatsauksen aineistosta havaitsee myös sen, että lähisuhdeväkivaltaa on suhteellisen vähän mikä tuki sitä päätelmää, että lähisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa ei raportoida. Riina Korjamo oli nostonut myös suullisessa tiedonannossa esiin sen, että lähisuhdeväkivallan uhrin olivat

aliedustettuna tukikeskuksen asiakkaiden joukossa (Riina Korjamo, suullinen tiedonanto, 2021, viitattu teoksessa Krogell, 2021, 59). Parisuhdeväkivalta ja seksuaalinen väkivalta, joka on tapahtunut parisuhteessa ovat tyypillisesti piilorikollisuutta. Parisuhdeväkivallan yleisyys Suomessa ei ole täysin tiedossa. Tiedot tapahtuneista perustuu poliisin virallisiin tilastoihin hälytystehtävien ja rikosilmoitusten perusteella sekä tietoja kerätään myös erilaisilla kyselytutkimuksilla. Tarkkaa tietoa väkivallan yleisyydestä on kuitenkin vaikeaa saada, koska lähisuhteessa tapahtuva väkivalta tapahtuu usein yksityisissä tiloissa ja perheväkivallasta ei usein ilmoiteta viranomaisille. Poliisille ilmoitetaan yleisemmin vain vakavimmat parisuhdeväkivaltatapaukset. Olisi kuitenkin tärkeää saada tietoa lähisuhteessa tapahtuvasta väkivallasta, jotta ennaltaehkäisyä ja väkivallan vastaista työskentelyä pystyttäisiin tekemään mahdollisimman tehokkaasti ja kohdennetusti. (Piispa 2011, 27–32).

Ei olisikaan realistista ajatella, että kaikki tapahtuneet rikokset ilmoitettaisiin poliisille. Esimerkiksi seksuaalirikoksiin liittyvä häpeän ja syyllisyyden tunne estää hakemasta apua tai tekemästä rikosilmoituksen. Siksi aiheesta onkin tärkeää keskustella avoimesti. Seksuaalirikoksen uhrien kokemuksia ei saa vähätellä ja uhria ei tule syyllistää tapahtuneesta. Seksuaaliväkivallan uhriksi joutuminen ei ole uhrin vika ja vastuu tapahtuneesta on aina tekijällä. Asenneilmapiirissa onneksi tapahtuu jatkuvasti muutoksia parempaan.

Mielestäni opinnäytetyö on merkityksellinen ja aihepiiri on mielestäni todella ajankohtainen ja tärkeä. Valitsin aiheen koska halusin lisätä Seri-tukikeskuksien tärkeän toiminnan tietoisuutta poliisien keskuudessa sekä pohtia näitä tekijöitä, jotka vaikuttavat seksuaalirikoksen uhrin päätökseen jättää tekemättä rikosilmoitus tai tehdä se. Pohtimalla näitä tekijöitä koin, että se lisää tietoa seksuaaliväkivallasta, sen moninaisuudesta ja sen uhreista. Tutkimuksien avulla voi kohdentaa toimenpiteitä niille osa alueille, joissa tarvitaan esimerkiksi tiedonlisäämistä. Koin tämän aiheen tärkeäksi ja seksuaalirikoksen uhrien oikeuden toteutuminen on yhteiskunnassa ensiarvoisen tärkeää. Seri-tukikeskuksien toiminnalla on todella merkittävä rooli seksuaalirikoksen uhrien oikeuksien paremmalle toteutumiselle sekä tukikeskuksesta saatava tuki on ensiarvoisen tärkeä osa uhrin selviytymisprosessia.

7.1 Jatkotutkimusaiheet

Mielestäni olisi hyödyllistä saada lisää tutkimustuloksia nimenomaan niistä seksuaalirikoksen uhreista, jotka eivät ole hakeutuneet avun piiriin, eivätkä ole tehneet tapahtuneesta rikosilmoitusta. Tutkimusaihe on kuitenkin hyvin sensitiivinen ja vaatisi toteutukselta esimerkiksi erittäin tarkkaa pohdintaa kysymyksen asettelun osalta. Toisaalta voi pohtia voisiko tutkimuksen suorittaa kirjallisuuskatsauksena keskittyen esimerkiksi lehtiartikkeleihin ja kirjoituksiin, jotka koskevat nimenomaan niitä, jotka eivät tehneet ilmoitusta eivätkä hakeutuneet avun piiriin.

Olisi kiinnostavaa tietää myös eroaako Seri-tukikeskuksen asiakkaiden ja muiden seksuaaliväkivaltaa kokeneiden uhrin rikosprosessit toisistaan. Seri-tukikeskuksissa tarjotaan asiakkaille muun tuen rinnalla myös lainopillisia neuvoja. Olisi kiinnostavaa tietää myös eroaako uhrien kokemuksen rikosprosessista, kuinka toisistaan.

Nyt kun Seri-tukikeskukset ovat toimineet paikkakunnan mukaan jo jonkin aikaa olisi kiinnostavaa kuulla myös tarkemmin, miten poliisit ovat kokeneet Seri-tukikeskusten toiminnan muuttaneet esimerkiksi seksuaalirikostapauksien esitutkintaa.

LÄHTEET

Arpiainen, K 2021: "Tutkittava ei halua tehdä rikosilmoitusta"- Poliisille ilmoittamattoman seksuaaliväkivallan piirteet Seri-tukikeskuksen tapauksissa. Turun yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta. Pro gradu -työ. Luettavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/152366/Arpiainen_Kris-tiina_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 22.5.2022.

Arponen, I 2021: Factors Related to Rape Victims' Decision to File Police Reports. Åbo Akademi university. Faculty of Arts, Psychology and Theology. Master's thesis in Psychology. Luettavissa: https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/181716/arponen_isabella.pdf?sequence=2. Luettu 17.7.2022.

Bildjuschkin, K & Ewalds, H & Hietämäki, J & Kettunen, H & Koivula, T & Mäkelä, J & Nipuli, S & October, M & Peltonen, J & Siukola, R 2019: Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpaperi 1/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 17.5.2022.

Bildjuschkin, K & Nipuli, S 2016: Hoitoketju seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen auttamiseksi. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. Ohjaus 5/2016. Helsinki. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130504/URN_ISBN_978-952-302-625-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 15.5.2022.

Bildjuschkin, K & Nipuli, S (toim.) 2018: Seksuaaliväkivallan uhrin hoitoketju. HUS Seri-tukikeskuksen malli. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ohjaus 10/2018. Helsinki. Luettavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-204-8>. Luettu 15.5.2022.

Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta. Istanbulin sopimus. 2011. Luettavissa: <https://rm.coe.int/1680462532>. Luettu 1.5.2022.

Hakala, K 2022: Seksuaalirikoksia koskevan rikoslain 20 luvun kokonaisuudistus. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/seksuaalirikoksia-koskevan-rikoslain-20-luvun-kokonaisuudistus.aspx. Luettu 1.8.2022.

Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma 2018–2021: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:16. Sosiaali- ja terveysministeriö, 2017. Luettavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160401>. Luettu 1.5.2022.

Kanervo, M & Nurmi R & Gerbert N 2011: Maahanmuuttajanaisen auttaminen. Teoksessa: Hannus, R & Mehtola, S & Natunen, L & Ojuri, A (toim.): Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Kariston kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Kangasniemi, M & Utriainen, K & Ahonen, S & Pietilä A & Jääskeläinen, P & Liikanen, E 2013: Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede 25 (2013): 4, s. 291–301. Hoitotieteiden tutkimusseura HTTS r.y.

Korjamo, R & Krogell, J & Nuora, A & Lappalainen, L & Rounioja, M & Hakkarainen, P & Arponen I & Korkman, J & Antfolk, J & Asmundela, S & Reenilä, Y & Bildjuschkin, K 2021: Seri-tukikeskusten asiakkaiden tausta, tukipalveluiden käyttö ja rikosprosessin eteneminen. Valtioneuvoston kanslia Helsinki. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:69. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163614/VNTEAS_2021_69.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu: 22.5.2022.

Krogell, J 2021: Seri-tukikeskuksessa hoidettujen seksuaaliväkivallan uhrien taustatietojen yhteys rikosprosessin etenemiseen. Itä-Suomen yliopisto. Terveystieteiden tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -työ. Luettavissa: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/26334/urn_nbn_fi_uef-20211487.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 18.7.2022.

Krug, E & Dahlberg, L & Mercy, J & Zwi, A & Lozano, R 2005: Väkivalta ja terveys maailmassa - WHO:n raportti. Jyväskylä, Gummerus kirjapaino. Luettavissa: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9529608993_fin.pdf?sequence=6&isAllowed=y. Luettu 15.5.2022.

Mitä on seksuaaliväkivalta? Terveyskylä.fi. 2018. Luettavissa: <https://www.terveyskyla.fi/nais-talo/seksuaaliterveys/seksuaaliv%C3%A4kivalta/mit%C3%A4-on-seksuaaliv%C3%A4kivalta>. Luettu 15.5.2022.

Niemi, H & Fagerlund, M 2019: Seksuaalirikokset. Teoksessa: Danielsson, P (toim.): Rikollisuustilanne 2018. Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Kriminologian ja oikeuspolitiikan katsauksia 36/2019. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/307111/Katsauksia_36_Rikollisuustilanne_2018_2019.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Luettu 19.5.2022.

Kolttola I & Näsi, M 2022. Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteina 2021 - Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Katsauksia Nro 51/2022, Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/348246/Katsauksia_51_Kolttola_Nasi_2022.pdf?sequence=1. Luettu 19.5.2022.

Oikeuksin arpapeli – Naisiin kohdistuvat raiskausrikokset ja uhrin oikeuksien toteutuminen Suomessa. Amnesty International Suomen osasto. 2019. Luettavissa: https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/frantic/amnesty-fi/2019/03/06061152/Oikeuksien-arpapeli_final.pdf. Luettu 25.4.2022.

Piispa, M 2011: Parisuhdeväkivallan todellisuus. Teoksessa: Hannus, R & Mehtola, S & Natunen, L & Ojuri, A (toim.): Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 13. Kariston kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Rikoslaki 19.12.1889/39. Julkaisu Oikeusministeriön Finlex-palvelussa, osiossa Ajantasainen lainsäädäntö. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>. Luettu 15.5.2022.

Rikos- ja pakkokeinotilasto 2019. Päivitetty 14.5.2020. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. 1. katsaus poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleeseen rikollisuuteen. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/rpk/2019/13/rpk_2019_13_2020-05-14_kat_001_fi.html. Luettu 11.7.2022.

Rikos- ja pakkokeinotilasto 2021, 4. vuosineljännes. Julk.19.1.2022. Helsinki: Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Viranomaisten tietoon tulleet rikollisuus, 2021, 4. vuosineljännes. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/rpk/2021/04/rpk_2021_04_2022-01-19_fi.pdf. Luettu 10.7.2022.

Salminen, A 2011: Mikä kirjallisuuskatsaus? -Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan Yliopiston julkaisuja. Luettavissa: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf. Luettu 5.6.2022

Seri-tukikeskus, Apua ja tukea seksuaaliväkivallan uhreille. 2020. Luettavissa: <https://www.sttinfo.fi/data/attachments/00428/4da9316f-1de5-4c3e-8c98-849a7ebd052f.pdf>. Luettu 15.5.2022.

Seri-tukikeskus seksuaaliväkivallan uhreille. Thl.fi. 2022. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/apua-ja-palveluja/seri-tukikeskus-seksuaalivakivallan-uhreille>. Luettu 15.5.2022.

Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys. Thl.fi 2022. Luettavissa: [Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys - THL](https://thl.fi/fi/web/vakivalta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys). Luettu 10.7.2022.

Uhridirektiivi Direktiivi 2012/29/EU. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex:32012L0029>. Luettu 1.5.2022.

Uhri rikosprosessissa – ehdotus hyvistä menettelytavoista uhrien tarpeiden huomioon ottamiseksi. Mietintöjä ja lausuntoja 44/2018. Oikeusministeriö. Helsinki 2018. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161128/OMML_44_2018_Uhri_rikosprosesseissa.pdf. Luettu 25.4.2022.

Vammaisuus ja väkivalta. Thl.fi. 2022. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/eri-ryhmat-ja-vakivalta/vammaisuus-ja-vakivalta>. Luettu 1.10.2022.

Varmavuori, M 2020: Helsingin poliisin raiskaustilastoissa toistuu tuttu tarina – HS:n kokoama kartta näyttää, mihin kaupunginosaan raiskaukset keskittyvät. Helsingin Sanomat, 21.9.2017. Luettu 2.10.2022.

Violence against women: an EU-wide survey Main results. European union agency for fundamental rights (FRA). 2015. Luettavissa: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf. Luettu 15.7.2022.

LIITE 1

Seri-tukikeskukset (27.10.2022) käyntiosoitteet, puhelinnumerot ja verkkosivut:

Helsingin Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Naistenklinikka, Haartmaninkatu 2, Helsinki. 6. krs.

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 040 701 8446

Verkkosivu: <https://www.hus.fi/potilaalle/sairaalat-ja-toimipisteet/naistenklinikka/seri-tukikeskus-seksuaalivakivallan-uhreille>

Hämeenlinnan Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Kanta-Hämeen keskussairaala, Ahvenistontie 20 13530 Hämeenlinna

Päivystyspuhelinnumero 24/7: virka-aikaan klo 8–15 puhelinnumero: 03 629 3097, virka-ajan ulkopuolella (klo 15–8) puhelinnumero: 03 629 3094

Verkkosivut: <https://www.khshp.fi/palvelut/seri-tukikeskus/>

Inarin Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Ivalon terveyskeskus, Sairaalanatie 15, 99800 Ivalo

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 040 770 9187

Verkkosivut: <https://www.inari.fi/fi/palvelut/sosiaali-ja-terveyspalvelut/avohoito-ja-laakaritoiminta/seri-tukipiste-seksuaalivakivallan-uhreille.html>

Joensuun Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Pohjois-Karjalan keskussairaala Tikkamäentie 16 80210 Joensuu. Seri-tukikeskus (Naistenkeskus), A-talo, 3. kerros, osasto 3E

Päivystyspuhelinnumero 24/7: +358 13 330 8149

Verkkosivut: <https://www.siunsote.fi/seri-tukikeskus>

Jyväskylän Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Novan terveysasema, Hoitajantie 3 40620 Jyväskylä

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 014 269 8375

Verkkosivut: [https://www.sairaalanova.fi/fi-FI/Hoito_ ja_tutkimukset/Seritukikeskus/Seritukikeskus seksuaalivakivallan uhrei\(65440\)](https://www.sairaalanova.fi/fi-FI/Hoito_ ja_tutkimukset/Seritukikeskus/Seritukikeskus seksuaalivakivallan uhrei(65440))

Kainuun (Kajaani) Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Kainuun keskussairaala, Sotkamontie 13, 87300 Kajaani

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 040 153 3273

Verkkosivut: <https://sote.kainuu.fi/seri-tukikeskus-kainuu>

Kokkolan Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Keski-Pohjanmaan keskussairaala, Mariankatu 16–20 67200 Kokkola, A-siipi, 1. krs.

Päivystyspuhelinnumero 24/7: +358 6826 4344

Verkkosivut: <https://soite.fi/palvelut-ja-yhteys/paivystys-ja-kiireellinen-apu/seri-tukikeskus/>

Kotkan Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Kymenlaakson keskussairaala, Kotkantie 41, 48210 Kotka

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 05 220 2424

Verkkosivut: <https://www.kymsote.fi/fi/Palvelut/Terveys--ja-sairaanhoitopalvelut/Seri-tukikeskus-seksuaaliv%C3%A4kivallan-uhreille/p/seri-tukikeskus>

Kuopion Seri-akuuttikeskus

Käyntiosoite: Puijon sairaala, Kaarisairaala, Naisten akuuttikeskus, 2. krs. Puijonlaaksontie 2, 70210 Kuopio

Päivystyspuhelinnumero 24/7: puh. +358 447 176 208

Verkkosivut: <https://www.psshp.fi/seksuaalirikoksen-uhrien-tuki>

Lappeenrannan Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Etelä-Karjalan keskussairaala, Valto Käkelän katu 1, 53130 Lappeenranta, C-siipi

Päivystyspuhelinnumero 24/7: +358 408 360 816

Verkkosivut: <https://eksote.fi/asiakkaalle/tarvitsetko-apua/kiire/vakivaltaa-kohdanneille/seri-seksuaalivakivallan-uhrien-tukikeskus>

Länsi-Pohjan (Kemi) Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Länsi-Pohjan keskussairaala Kauppakatu 25, 94100 Kemi

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 040 527 7983

Verkkosivut: <https://mehilainenlansipohja.fi/palvelut/keskussairaala/seri-tukikeskus-24-7/>

Mikkelin Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Mikkelin keskussairaala /Perhetalo, Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkelä

Päivystyspuhelinnumero: 040 359 8979

Verkkosivut: verkkosivut ei vielä saatavilla (27.10.2022)

Oulun Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Oulun yliopistollinen sairaala, N-sisäänkäynti, 1. kerros, Kajaanintie 50, 90220 Oulu

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 050 5643 769

Verkkosivut: <https://oys.fi/paivystyskeskus/palvelut/seri-tukikeskus/>

Porin Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Satasairaala, Sairaalantie 3, 28500 Pori. E-talo, 1. krs., Äitiys- ja Naistentautien poliklinikka

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 044 707 9575

Verkkosivut: <https://www.satasairaala.fi/palvelut/naistentaudit/seri-tukikeskus>

Rovaniemen Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Lapin keskussairaala, Naistenklinikka 6. krs, Ounasrinteentie 2, 96101 Rovaniemi

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 040 726 8002

Verkkosivut: https://www.lshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopalvelut/Naistentaudit_ja_synnytykset/Seritukikeskus_Rovaniemi

Seinäjoen Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Seinäjoen keskussairaala, P-osa, 1. krs naistentaudit ja synnytys

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 050 474 2631

Verkkosivut: https://www.epshp.fi/hoitopalvelut/hoidot_ja_tutkimukset/naistentaudit_ja_synnytykset/naistenpoliklinikka/naistentautien_asiakkaat/seksuaalista_vakivaltaa_kohdanneiden_keskus

Tampereen Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Tays Keskussairaala, D-rakennus Naistentauti- ja raskauspäivystys 3. krs. Elämänaukio 2 33520 Tampere

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 044 472 8002

Verkkosivut: <https://www.tays.fi/fi-FI/Palvelut/Seritukikeskus>

Turun Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Tyks Majakkasairaala, Savitehtaankatu 5, Turku, A-hissi, 6. krs

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 050 475 6108

Verkkosivut: <https://www.vsshp.fi/fi/toimipaikat/tyks/to7/Seri-keskus/Sivut/default.aspx>

Vaasan Seri-tukikeskus

Käyntiosoite: Vaasan keskussairaala, Hietalahdenkatu 2–4, 65130 Vaasa. Arkisin klo 7.30–14.30, A5 Naistentautien poliklinikka, 5.kerros. Muina aikoina B4, 4.kerros.

Päivystyspuhelinnumero 24/7: 040 589 4752

Verkkosivut: <https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/palvelumme/terveys-ja-sairaanhoitopalvelut/sairaala-palvelut/synnytykset-ja-naistentaudit/naistentautien-poliklinikka/>